Powszechny

dziennik praw państwa i rządu

dla

cesarstwa austryackiego.

Część XLII.

Wydana i rozesłana dnia 21. Czerwca 1851.

Allgemeines

Reichs-Gesetz- und Regierungsblatt

für das

Kaiserthum Oesterreich.

XLII. Stück.

Ausgegeben und versendet am 21. Juni 1851.

Część XLII.

Wydana i rozesłana: dnia 21. Czerwca 1851.

148.

Rozrządzenie ministerstwa finansów z dnia 18. Maja 1851,

obowiązujące we wszystkich krajach koronnych,

mocą którego obwieszczają się postanowienia względem puszczenia w obieg nowych nót bankowych po 10 złt. r., 100 złt. r. i 1000 złt. r.

Najjaśniejszy Pan, J. Ces. Mość, raczył Najwyższem postanowieniem Swojem z dnia 14. Maja t. r. zezwolić na puszczenie w obieg nowych nót bankowych na 10 złt. reń., 100 złt. r. i 1000 złt. r., za ściągnieniem znajdujących się w obiegu nót bankowych tych samych kategoryj, pod warunkami, zawartemi w następującem obwieszczeniu banku z dnia 1. Maja, a to z tym dodatkiem, iż ustawy obowiązujące co do nót bankowych, w ogólności odnoszą się także i do tych nowych nót bankowych.

Dla kas publicznych służy przyjęta już przy ściąganiu nót bankowych zasada, iż dawne banknoty, przy odwożeniu pieniędzy i wypłatach kas, między sobą używane być mogą jeszcze przez dalsze trzy miesiące nad termin, do ściągnienia takowych z prywatnego obrotu przeznaczony, t. j. aż do końca Marca 1852.

Krauss m. p.

1. Załączenie do N. 148.

Obwieszczenie.

Dyrekcya austryackiego banku narodowego, postanowiła za zezwoleniem wysokiego ministerstwa finansów ściągnąć trzy kategorye będących obecnie w obiegu nót bankowych formy **IV**, mianowicie na **10**, **100** i **1000** złt. r. i natomiast puścić w obieg nowe banknoty **V**ej formy takich samych kategoryj.

Opisania tych trzech kategoryj nót bankowych, podane zostają w załączeniu do powszechnej wiadomości.

Co do zamiany wspomnionych banknotów IV. formy, obowiązują następujące przepisy:

1. Banknoty IV. formy na **dziesięć**, **sto** i **tysiąc złt. r.**, przyjmowane będą w drodze zamiany, jako i płacy od 1. Lipca aż do ostatniego Grudnia 1851. we wszystkich jeszcze kasach bankowych tak we Wiedniu, jako też w Pradze, w Bernie, we Lwowie, w Budzie, Koszycach, Temeswarze, Hermansztadzie, Kronsztadzie, Lincu, Insbruku, Gracu, Zagrzebiu i Tryeście.

XLII. Stück.

Ausgegeben und versendet am 21. Juni 1851.

148.

Erlass des Finanzministeriums vom 18. Mai 1851,

wirksam für alle Kronländer,

womit die Bestimmungen über die Hinausgabe neuer Banknoten zu 10 fl., 100 fl. und 1000 fl. kundgemacht werden.

Seine Majestät haben mit Allerhöchster Entschliessung vom 14. Mai dieses Jahres die Hinausgabe neuer Banknoten zu 10 fl., 100 fl. und 1000 fl. gegen Einziehung der gegenwärtig im Umlaufe befindlichen Banknoten dieser Kategorien, unter den in der nachfolgenden Kundmachung der Bank vom 1. Mai enthaltenen Modalitäten, mit dem Beisatze zu genehmigen geruht, dass die bezüglich der Banknoten überhaupt bestehenden gesetzlichen Anordnungen auch auf die neuen Banknoten Anwendung finden.

Für die öffentlichen Cassen gilt der bei der Einziehung von Banknoten übliche Grundsatz, dass die alten Banknoten bei Abfuhren und Zahlungen der Cassen unter sich noch durch weitere drei Monate über den, für den Privatverkehr festgesetzten Einziehungstermin, d. i. also bis Ende März 1852, verwendet werden können.

***Krauss** m. p.*

1. Beilage zu Nr. 148.

Kundmachung.

*Die Direction der österreichischen National-Bank hat mit Zustimmung des hohen Finanzministeriums beschlossen, von den, dermalen im Umlaufe befindlichen Banknoten der **IV.** Form, drei Kategorien, und zwar: jene zu **10**, **100** und **1000 fl.** einzuziehen, und dafür neue Banknoten **V.** Form gleicher Kategorien hinauszugeben.*

Die Beschreibung dieser drei Banknoten-Kategorien werden mittelst der Beilage allgemein bekannt gemacht.

*Für den Umtausch der erwähnten Banknoten **IV.** Form haben folgende Bestimmungen zu gelten:*

1. *Die Banknoten **IV.** Form zu **Zehn**, zu **Hundert** und zu **Tausend** Gulden werden vom ersten Juli bis letzten December 1851 noch bei sämmtlichen Bank-Cassen, sowohl in Wien, als zu Prag, Brünn, Lemberg, Ofen, Kaschau, Temesvar, Hermannstadt, Kronstadt, Linz, Innsbruck, Gratz, Agram und Triest, im Wege der Verwechslung, wie der Zahlung, angenommen werden.*

2. W kasach zamiany nót bankowych w Lublanie, Klagenfurcie, w Gorycyi, Solnogrodzie, w Czerniowcach i w Krakowie, rozpocznie się zamiana będących obecnie w obiegu nót bankowych IV^{ej} formy na **10**, **100** i **1000** złt. r., na nowe banknoty V^{ej} formy takich samych kategoryj, w pierwszej połowie miesiąca Lipca t. r., i trwać będzie tak jak w kasach bankowych w krajach koronnych aż do ostatniego Grudnia 1851 r.
3. Od pierwszego Stycznia 1852, aż do końca Marca 1852, przyjmowane będą, wspomnione w pierwszym ustępie banknoty tylko jeszcze w kasach bankowych we Wiedniu tak w drodze zamiany jako też płacy.
4. Po upływie tych terminów, należy się o zamianę wyż wspomnionych nót bankowych, zgłaszać wprost do dyrekcyi banku.

Wiedeń 1. Maja 1851.

Pipitz,	**Sina**,	**Murmann**,
Rządzca banku,	Zastępca rządzcy banku.	Dyrektor banku.

2. Załączenie do Nru 148.

Opisanie nowych nót bankowych uprzyw. austr. banku narodowego.

Banknota na „dziesięć złotych reńskich“.

Papier jest biały cienki, jednakowoż z szczególnej i bardzo trwałej tekstury, istotnie różniącej się od wszystkich innych gatunków papieru.

Na papierze każdej banknoty, są znaki wodne, jasne i ciemne, mianowicie zaś znajduje się:

U góry w środku rzymska liczba **X.** ciemna na tle jasnym.

Zaraz pod tą rzymską liczbą jest jasna arabeska. Cokolwiek niżej widać głoski P. Ö. po lewej stronie, a N. B. po prawej, wszystkie ciemne na tle jasnym.

Cała banknota otoczona jest ramką jasną, w której na każdej z czterech jej stron widać wyrazy: *Zehn Gulden* (dziesięć złotych reńskich) głoskami ciemnemi.

Farba druku jest czarna.

Stępel całkiem u góry we środku banknoty, mieści w sobie liczbę **10** cyframi arabskiemi, jasną z cieniorzutem na tle ciemnem, mającem kształt muszli i ozdobionem arabeskami.

Z obudwóch stron banknoty, na wyższej jej części i cokolwiek niżej jak wspomniony stępel muszlowy, znajdują się popiersia, a to: po prawej biust kobiecy z głową, ozdobioną koroną murową, a otoczony gałązką wawrzynu, jako symbol Austryi.

Po lewej zaś znajduje się popiersie Minerwy, jako symbol mądrości, w związku z popiersiem Herkulesa, jako symbolu mocy.

W środku banknoty, znajduje się tekst, a to zaraz pod najwyższym stęplem muszlowym z liczbą arabską **10** słowo: *Zehn* (dziesięć) pismem wielkim, ozdobnem gotyckiem, pod niem słowo: *Gulden* (złotych reńskich) pismem cokolwiek mniejszem ciemnem gotyckiem. Potem następują w linii prostej pismem łacińskiem

2. Bei den Banknoten-Verwechslungs-Cassen zu Laibach, Klagenfurt, Görz, Salzburg, Czernowitz und Krakau wird der Umtausch der dermal im Umlaufe befindlichen Banknoten **IV.** Form zu **10, 100** und **1000 fl.** gegen neue Banknoten **V.** Form gleicher Kategorie in der ersten Hälfte des Monates Juli l. J. beginnen, und so wie bei den Bank-Cassen in den Kronländern bis letzten December 1851 stattfinden.
3. Vom ersten Jänner 1851 bis letzten März 1852 wird die Annahme der im ersten Absatze bezeichneten Banknoten nur noch bei den Bank-Cassen in Wien, sowohl in der Verwechslung, als in Zahlungen Platz greifen.
4. Nach Ablauf dieser Termine ist sich wegen des Umtausches der vorbezeichneten Banknoten unmittelbar an die Bank-Direction zu wenden.

Wien, am 1. Mai 1851.

Pipitz,	Sina,	Murmann,
Bank-Gouverneur.	Bank-Gouverneur-Stellvertreter.	Bank-Director.

2. Beilage zu Nr. 148.

Beschreibungen der neuen Noten der privil. österr. National-Bank.

Banknote zu „Zehn Gulden."

Das Papier ist weiss, fein und dennoch von einer eigenthümlichen, sehr dauerhaften Textur, die sich wesentlich von anderen Papiergattungen unterscheidet.

Das Papier jeder Note enthält lichte und dunkle Wasserzeichen. und zwar befindet sich:

Oben in der Mitte die römische Zahl **X**, dunkel in lichtem Grunde.

Unmittelbar unter dieser römischen Zahl ist eine lichte Arabeske. Etwas tiefer erscheinen die Buchstaben P. Ö. auf der linken Seite, und N. B. auf der rechten. alle dunkel in lichtem Grunde.

Die ganze Note umgibt ein lichter Rahmen, in welchem auf jeder der vier Seiten desselben die Worte: „Zehn Gulden" in dunklen Buchstaben erscheinen.

Die Farbe des Druckes ist schwarz.

Der oberste Stämpel in der Mitte der Note enthält die Zahl **10** in arabischen Ziffern, licht mit Schlagschatten auf dunklem Grunde, welcher die Form einer Muschel bildet, und mit Arabesken verziert ist.

Zu beiden Seiten der Note sind auf deren oberem Theile und etwas niedriger als vorerwähnter Muschelstämpel, Brustbilder angebracht, und zwar: rechts ein weibliches, dessen Haupt eine Mauerkrone ziert, und dessen Büste Lorbeerzweige umschlingen, als Sinnbild der Austria.

Zur Linken dagegen ist das Brustbild der Minerva, als Sinnbild der Weisheit, in Verbindung mit dem Brustbilde des Herkules, als Sinnbild der Stärke, angebracht.

In Mitte der Note befindet sich der Text, und zwar: unmittelbar unter dem obersten Muschelstämpel mit der arabischen Zahl **10** das Wort: „Zehn" in grosser, verzierter gothischer Schrift, darunter das Wort: „Gulden" in etwas kleinerer dunkler gothischer Schrift. Dann folgen in gerader Linie mit Latein-Schrift die Worte: „die pri-

słowa: *die privilegirte österreichische* (uprzywilejowany austryacki, a potem słowo: *National-Bank* (bank narodowy) ciemnem pismem kancelaryjnem, otoczonem rysami kaligraficznemi.

W wierszu następującym znajdują się małem stojącem pismem łacińskiem te słowa: *bezahlt dem Ueberbringer gegen diese Anweisung* (wypłaci okazicielowi na tę asygnacyę), a pod temi zaś słowa: *Zehn Gulden Silbermünze* (dziesięć złt. reńs. monetą konwencyjną) literami wielkiemi stojącem pismem egipskiem.

Małem pismem łacińskiem następują potem słowa: *nach dem Conventions-Fusse* (według stopy konwencyjnej), poczem dalszy wiersz w linii kabłąkowatej pismem gotyckiem, zawiera słowa: *Für die privilegirte österreichische* (za uprzywilejowany austryacki), pod temi w końcu widzieć można słowo: *National-Bank* (bank narodowy), ozdobnem pismem lapidarnem.

Niżej tekstu stoją na lewej stronie: słowo *Serie* (rząd) i dwie głoski, po prawej zaś wyrażona jest liczba banknoty cyfrą arabską.

Po obu stronach tekstu znajdują się ozdobne obwódki. Obwódka po lewej stronie zawiera małem, jednakże wyraźnem i regularnem gotyckiem pismem §. 48. statutu bankowego w ten sposób opiewający: *Auf die Verfälschung und Nachahmung der Noten der Bank sind dieselben Strafen verhängt, welche auf die Verfälschung und Nachahmung des vom Staate ausgegebenen Papiergeldes gesetzt sind. Die Behörden sind verpflichtet, die diessfälligen Verbrecher aufzusuchen, anzuhalten und zu bestrafen.* (Na fałszowanie i podrabianie nót bankowych, zagrożone są takie same kary, jakiemi karane bywa fałszowanie i podrabianie pieniędzy papierowych, przez rząd wydanych. Władze są obowiązane zbrodniarzy tego rodzaju wyśledzać, przytrzymywać i karać.)

W obwódce po prawej stronie, znajduje się wyrażona wartość nominalna banknoty: (dziesięć złotych reńskich) w **dziesięciu** językach, używanych w krajach koronnych państwa austryackiego, rozmaitem pismem.

Niżej wspomnionego paragrafu statutów bankowych, stoi data małem angielskiem pismem: *Wien den 1. Jänner* (Wiedeń 1. Stycznia) a pod nią liczba roku 1847.

Naprzeciw po prawej stronie pod obwódką ozdobną mieszczącą w sobie wartość nominalną banknoty, znajduje się podpis: *J. E. v. Weittenhiller, Cassen-Director.*

Rycina znajdująca się w niższej części banknoty, mieści w sobie c. k. herb państwa z właściwą tarczą herbową.

Po każdej stronie herbu państwa znajduje się postać kobieca, z których jedna z toporem, fasces i księgą, jest symbolem prawa, druga z rogiem obfitości, owocami i pługiem symbolem rolnictwa.

Pod jedną z tych postaci znajduje się liczba, pod drugą głoska.

Odcisk jest wszędzie wybitny i wyraźny.

Banknota „na sto złotych reńskich."

Papier jest biały, cienki, jednakowoż z szczególnej i bardzo trwałej tekstury, istotnie różniącej się od innych rodzajów papieru.

Na papierze każdej banknoty, znajdują się jasne i ciemne znaki wodne, mianowicie:

vilegirte österreichische" und hierauf das Wort: „National-Bank" in dunkler Kanzlei-Schrift, von Zügen umgeben.

Die folgende Zeile enthält in kleiner stehender Latein-Schrift die Worte: „bezahlt dem Ueberbringer gegen diese Anweisung", und unter diesen sind die Worte: „Zehn Gulden Silbermünze" in grossen Buchstaben stehender Egyptienne-Schrift zu lesen.

In kleiner stehender Latein-Schrift folgen darunter die Worte: „nach dem Conventions-Fusse", wonach eine weitere Zeile in gebogener Linie und in gothischer Schrift die Worte enthält: „Für die privilegirte österreichische", worauf endlich das Wort: „National-Bank" in verzierter Lapidar-Schrift erscheint.

Unter dem Texte stehen links das Wort „Serie" und zwei Buchstaben, zur Rechten aber ist die Nummer der Note in arabischen Ziffern ausgedrückt.

Zu beiden Seiten des Textes befinden sich ornamentale Einfassungen. Jene zur linken Seite enthält in kleiner, aber dennoch deutlich und regelmässiger gothischer Schrift den §. 48 der Bank-Statuten, welcher lautet: „Auf die Verfälschung und Nachahmung der Noten der Bank sind dieselben Strafen verhängt, welche auf die Verfälschung und Nachahmung des vom Staate ausgegebenen Papiergeldes gesetzt sind. Die Behörden sind verpflichtet, die diessfälligen Verbrecher aufzusuchen, anzuhalten und zu bestrafen."

Die Einfassung zur rechten Seite enthält den Nennwerth der Note: (Zehn Gulden) in zehn Sprachen von Kronländern des österreichischen Kaiserstaates in verschiedenen Schriftgattungen.

Unter dem erwähnten Paragraphe der Bank-Statuten steht das Datum: „Wien, den 1. Jänner" in kleiner englischer Schrift, und darunter die Jahreszahl „1847."

Gegenüber, zur rechten Seite unter der ornamentalen Einfassung mit dem Nennwerthe der Note ist die Unterschrift: „J. E. v. Weittenhiller, Cassen-Director" ersichtlich.

Die am unteren Theile der Note befindliche Gravirung enthält in der Mitte das k. k. Staatswappen mit dem betreffenden Wappenschilde.

An jeder Seite des Staatswappens befindet sich eine weibliche Figur, deren eine mit dem Beile, den Fasces und dem Buche, als Sinnbild des Gesetzes; die andere mit dem Füllhorn, den Früchten und dem Pfluge, als Sinnbild des Ackerbaues erscheint.

Unter einer dieser Figuren befindet sich eine Zahl, unter der anderen ein Buchstabe.

Die Abdrücke sind durchgehends scharf und deutlich.

Banknote zu „Hundert Gulden."

Das Papier ist weiss, fein und dennoch von einer eigenthümlichen, sehr dauerhaften Textur, die sich wesentlich von anderen Papiergattungen unterscheidet.

In dem Papiere jeder Note sind lichte und dunkle Wasserzeichen enthalten, und zwar:

W czworoboku jasnym i podłużnym, którego spodnia strona przerwana jest linią kabłąkowatą, stojącym w środku banknoty, znajduje się arabeska ciemnym znakiem wodnym wyrobiona. Nad takową po obudwóch stronach znajduje się liczba **100** cyfrą arabską, jasna i szczególniej odznaczona cieniorzutem. Niżej arabeski, u stóp jasnego podłużnego czworoboku wyrobione są po lewej stronie litery P. Ö., a po prawej stronie litery N. B., ciemnym znakiem wodnym.

Górny i dolny brzeg papieru, zawiera w całej długości znaki wodne z następującemi słowami: *Hundert Gulden* (sto złotych reńskich), przeźroczystem pismem lapidarnem.

Na każdym z czterech kątów, znajdują się przeźroczyste arabeski, połączone po obudwóch stronach linią prostą przeźroczystą.

Farba druku jest czarna. Stępel wyższy w środku banknoty, mieści w sobie tarczę herbu austryackiego. Po obudwóch stronach tej tarczy, znajdują się przeplatane ozdoby.

W środku banknoty znajduje się tekst, a to zaraz pod rzeczoną tarczą herbu stoją w linii kabłąkowatej słowa: *Hundert Gulden* (sto złotych reńskich) pismem wielkim antykwą-dessin; pod tem na tle owalnem (kształtu jajowatego) w kratki przeplatanem, następujące słowa, mianowicie zaraz w środku: *Die* wielkiemi gotyckiemi literami; dalej w prostej linii słowa: *privilegirte österreichische National-Bank bezahlt dem* (uprzywilejowany austryacki bank narodowy wypłaci), z których to słów, wyrobione są: *privilegirte* i *bezahlt dem* małem ciemnem gotyckiem pismem.

Po tem nastepuje wiersz w prostej linii, zawierający słowa: *Ueberbringer gegen diese Anweisung* (okazicielowi na tę asygnacyę) pismem ciemnem stojącem antykwą.

Pod tym wierszem widać wielkiemi jasnemi leżącemi głoskami lapidarnemi z cieniorzutem słowa: *Hundert Gulden Silbermünze* (sto złotych reńskich monetą srebrną) na tle ciemnem, złożonem z pięciu spojonych z sobą owalów wspomnionej przeplatanki kratkowatej.

Pod tem, pismem ciemnem stojącem antykwą znajdują się słowa: *nach dem Conventions-Fusse* (podług stopy konwencyjnej), dalej w następującym wierszu słowa: *Für die privilegirte* (za uprzywilejowany) ciemnem pismem gotyckiem, w końcu zaś w położeniu kabłąkowatem i głoskami lapidarnemi jasnemi, z liniami cieniowanemi, stoją słowa: *österreichische National-Bank* (austryacki bank narodowy).

Niżej tła giloszowanego (w kratki przeplatanego) stoi po lewej ręce data: *Wien den 1. Jänner 1847* (Wiedeń 1. Stycznia 1847), po prawej zaś podpis: *J. E. von Weittenhiller, Cassen-Director* (J. E. Weittenhiller dyrektor kas). Obadwa pismem małem angielskiem.

U spodu banknoty widać en relief (drukiem wypukłorzeźbowym) c. k. herb państwa, spoczywający na podnożu, ułożonym z ozdób, t. j. orzeł podwójny czyli dwugłowy z tarczą herbową, otoczoną insygniami złotego runa i w pośrodku dwóch zwierzów, trzymających tarczę w herbie po prawej lwa po lewej gryfa.

Nad herbem znajduje się na lewej stronie słowo: *Serye* (serya), z dwoma obok stojącemi głoskami, a po prawej Numer banknoty cyframi arabskiemi.

In einem, im Mittel der Note stehenden, lichten und länglichen Viereck, dessen untere Seite durch eine bogenförmige Linie unterbrochen wird, befindet sich eine, mit dunkelm Wasserzeichen dargestellte A r a b e s k e. Ober derselben ist zu beiden Seiten die Zahl **100** *mit a r a b i s c h e n Ziffern, licht und mit Schlagschatten besonders hervortretend. Unter der A r a b e s k e und am Fusse des lichten, länglichen Viereckes sind zur linken Seite die Buchstaben P. Ö., und zur rechten Seite die Buchstaben N. B. als dunkle Wasserzeichen angebracht.*

Der obere und untere Rand des Papieres enthält der ganzen Länge nach Wasserzeichen mit den Worten: „H u n d e r t G u l d e n" in transparenter L a p i d a r - Schrift.

In jeder der v i e r E c k e n befinden sich t r a n s p a r e n t e A r a b e s k e n, welche zu beiden Seiten durch eine gerade, transparente Linie verbunden sind.

Die Farbe des Druckes ist schwarz. Der obere Stämpel im Mittel der Note enthält das ö s t e r r e i c h i s c h e W a p p e n s c h i l d. An beide Seiten dieses Schildes schliessen sich verschlungene O r n a m e n t e.

In der Mitte der N o t e befindet sich der Text, und zwar: unmittelbar unter dem genannten Wappenschilde stehen in bogenförmiger Linie die Worte: „H u n d e r t G u l d e n" in grosser A n t i q u a - D e s s i n - Schrift; darunter auf einem ovalförmigen g u i l l o c h i r t e n Grunde folgende Worte, und zwar: zunächst im Mittel, das Wort: „D i e" in grossen, g o t h i s c h e n Buchstaben; hierauf in gerader Linie die Worte: „p r i v i l e g i r t e österreichische National-Bank b e z a h l t d e m" — von welchen Worten: „p r i v i l e g i r t e" und „b e z a h l t d e m" in kleiner dunkler g o t h i s c h e r, die übrigen Worte hingegen in grösserer lichter g o t h i s c h e r Schrift erscheinen.

Dann folgt eine geradlinige Zeile mit den Worten: „U e b e r b r i n g e r g e g e n d i e s e A n w e i s u n g" in dunkler, stehender A n t i q u a - Schrift.

Unter dieser Zeile sind in grossen, lichten, liegenden L a p i d a r - Lettern mit Schlagschatten die Worte: „Hundert Gulden S i l b e r m ü n z e" auf dunkelm, aus fünf aneinander gereihten O v a l e n bestehendem Grunde der erwähnten G u i l l o c h e sichtbar.

Darunter, in dunkler, stehender A n t i q u a - Schrift die Worte: „n a c h d e m C o n v e n t i o n s - F u s s e", dann in einer weiter folgenden Zeile die Worte: „Für d i e p r i v i l e g i r t e" in dunkler g o t h i s c h e r Schrift; schliesslich aber und in einer bogenförmigen Stellung und lichten L a p i d a r - Lettern mit Schattenlinien die Worte: „ö s t e r r e i c h i s c h e N a t i o n a l - B a n k."

Unter dem g u i l l o c h i r t e n Grunde steht zur Linken das Datum: „W i e n, d e n 1. J ä n n e r 1847", auf der rechten Seite aber die Unterschrift: „J. E. v o n W e i t t e n h i l l e r, C a s s e n - D i r e c t o r." Beide in kleiner e n g l i s c h e r Schrift.

Am Fusse der Note erscheint ganz e n r e l i e f (erhabener Druck) das, auf einem aus O r n a m e n t e n gebildeten Fussgestelle ruhende k. k. S t a a t s w a p p e n, nämlich der Doppeladler mit dem Wappenschilde, umgeben von den I n s i g n i e n des goldenen V l i e s s e s und inmitten zweier Schildhälter, rechts der Löwe und links der Greif.

Ober dem Wappen befindet sich links das Wort: „S e r i e" mit zwei daneben stehenden Buchstaben, und rechts die N u m m e r der Banknote in a r a b i s c h e n Ziffern.

Po obu stronach banknoty, są popiersia. Znajdujące się po lewej stronie wyobraża Austryą, ozdobioną gałązką laurową, z koroną murową na głowie. Po prawej widać popiersie Minerwy, jako symbol mądrości, w związku z popiersiem Herkulesa jako symbol mocy.

Po nad popiersiami, znajduje się po obu stronach w kratki przeplatany owalny stępel, z oznaczeniem wartości **100** jasnemi arabskiemi cyframi.

Niżej popiersia widać po każdej stronie ornamentalne obwódki.

Obwódka po lewej stronie, mieści w sobie pismem frakturowem, wprawdzie małem, jednakże zupełnie wyraźnem, §. 48 statutów banku tak opiewający: *Auf die Verfälschung und Nachahmung der Noten der Bank sind dieselben Strafen verhängt, welche auf die Verfälschung und Nachahmung des vom Staate ausgegebenen Papiergeldes gesetzt sind. Die Behörden sind verpflichtet, die diessfälligen Verbrecher aufzusuchen, anzuhalten und zu bestrafen.* (Na fałszowanie i podrabianie nót bankowych, zagrożone są te same kary, jakie na fałszowanie i podrabianie pieniędzy papierowych, wydanych przez rząd, są wyznaczone. Władze są obowiązane zbrodniarzy tego rodzaju wyśledzać, przytrzymywać i karać).

W obwódce po prawej ręce, wyrażona jest wartość nominalna banknoty (sto reńskich) w dziesięciu mowach, używanych w krajach koronnych austryackiego państwa, pismem różnego gatunku.

Po lewej niższego stępla herbowego, znajduje się liczba a po prawej głoska.

Odcisk wszędzie jest wybitny, jasny i wyraźny.

Banknota na „tysiąc złotych reńskich."

Papier jest biały, cienki, jednakowoż z szególniej bardzo trwałej tekstury, istotnie różniącej się od innych gatunków papieru.

Na papierze każdej banknoty znajdują się znaki wodne, jasne i ciemne, mianowicie:

W środku banknoty jasny ośmiokąt, w którym stoi słowo: *Tausend* (tysiąc) wielkiem gotyckiem pismem, szczególnie jasnem z ciemnym cieniorzutem.

U wierzchniego brzegu widać słowa: *Tausend Gulden* (tysiąc złotych reńskich) ciemnemi wielkiemi lapidarnemi literami na tle jasnem.

Na spodniem brzegu widać takiem samem pismem słowa: *Oest. National-Bank* (bank narodowy austr.), po prawej i po lewej stronie znajduje się liczba **1000** jasnemi arabskiemi cyframi. W czterech rogach są ozdoby łączące się z pismem i liczbami.

Farba druku jest czarna.

Najwyższy owalny stępel we środku, mieści w sobie liczbę **1000** cyframi arabskiemi jasnemi z czarnym cieniorzutem, na tle ciemnem w kratki przeplatanem, z którego wychodzą arabeski, okrążające owal i wybiegające po obudwóch jego stronach.

W środku banknoty, znajduje się w prostych liniach tekst, a to: zaraz pod najwyższym stęplem owalnym, znajdują się pismem wielkiem ciemnem i stojącem słowa: *Tausend Gulden* (tysiąc złotych reńskich) pod tem słowa: *Die privilegirte* (uprzywilejowa-

Zu beiden Seiten der Note sind Brustbilder. Jenes zur Linken stellt die mit Lorbeerzweigen gezierte Austria dar, mit der Mauerkrone auf dem Haupte. Zur Rechten erscheint das Brustbild der Minerva, als Sinnbild der Weisheit, in Verbindung mit dem Brustbilde des Herkules, als Sinnbild der Stärke.

*Ober den Brustbildern befindet sich zu beiden Seiten ein guillochirter, ovaler Stämpel mit der Werthbezeichnung **100** in lichten arabischen Ziffern.*

Unter den Brustbildern erscheint an jeder Seite eine ornamentale Einfassung.

Jene zur Linken enthält in einer zwar kleinen, doch vollkommen deutlichen Fractur-Schrift den §. 48 der Bank-Statuten, welcher lautet: „Auf die Verfälschung und Nachahmung der Noten der Bank sind dieselben Strafen verhängt, welche auf die Verfälschung und Nachahmung des vom Staate ausgegebenen Papiergeldes gesetzt sind. Die Behörden sind verpflichtet, die diessfälligen Verbrecher aufzusuchen, anzuhalten und zu bestrafen."

In der Einfassung zur Rechten ist der Nennwerth der Note (Hundert Gulden) in zehn Sprachen von Kronländern des österreichischen Kaiserstaates in verschiedenen Schriftgattungen ausgedrückt.

Zur Linken des unteren Wappenstämpels ist eine Zahl, und zur Rechten desselben ein Buchstabe angebracht.

Die Abdrücke sind durchgehends scharf, klar und deutlich.

Banknote zu „Tausend Gulden."

Das Papier ist weiss, fein und dennoch von einer eigenthümlichen, sehr dauerhaften Textur, die sich wesentlich von anderen Papiergattungen unterscheidet.

Das Papier jeder Note enthält lichte und dunkle Wasserzeichen, und zwar befindet sich:

In Mitte der Note ein lichtes Achteck, in welchem das Wort „Tausend" in grosser gothischer, besonders lichter Schrift, mit dunklen Schlagschatten steht.

Am oberen Rande erscheinen die Worte; „Tausend Gulden" in dunklen grossen Lapidar-Lettern auf lichtem Grunde.

*Am unteren Rande sind in gleicher Schrift die Worte: „Oest. National-Bank" ersichtlich; zur rechten und zur linken Seite ist die Zahl **1000** in lichten arabischen Ziffern angebracht. In den vier Ecken befinden sich ornamentale Verzierungen, welche sich an die Schrift und Zahlen anschliessen.*

Die Farbe des Druckes ist schwarz.

*Der oberste ovale Stämpel in der Mitte enthält die Zahl **1000** in arabischen Ziffern, licht mit schwarzen Schlagschatten auf einem dunklen Guilloch-Grunde, aus dem sich Arabesken entwickeln, welche das Oval umschlingen und zu dessen beiden Seiten auslaufen.*

In der Mitte der Note befindet sich in geradlinigen Zeilen der Text, und zwar: unmittelbar unter dem obersten Oval-Stämpel in grosser, dunkler und stehender Lapidar-Schrift die Worte: „Tausend Gulden," darunter die Worte: „Die privilegirte"

ny) pismem łacińskiem, dalej słowo: *Oesterreichische* (austryacki) pismem egipskiem, a potem słowa: *National-Bank* (bank narodowy) znowu pismem łacińskiem.

Następny wiersz zawiera słowa: *bezahlt dem Ueberbringer gegen diese Anweisung* (wypłaci okazicielowi na tę asygnacyę) także pismem łacińskiem, a pod temi następują słowa: *Tausend Gulden Silbermünze* (tysiąc złotych reńskich monetą srebrną) wielkiemi literami cokolwiek pochyłem pismem lapidarnem, poczem w wierszu krótszym można czytać: *Nach dem Conventions-Fusse* (podług stopy konwencyjnej) małem stojącem pismem antykwą.

Znajdujący się pod tem wiersz, mieści następujące słowa: *Für die privilegirte* (za uprzywilejowany) pismem czarnem gotyckiem, potem słowo: *Oesterreichische* (austryacki) wielkiemi literami, pismem stojącem egipskiem, a w końcu słowa: *National-Bank* (bank narodowy) znowu takiem samem pismem gotyckiem, jak na początku tego wiersza.

Pod tym tekstem znajduje się po lewej stronie małem pismem angielskiem data: *Wien 1. Jänner* (Wiedeń 1. Stycznia) a pod nią liczba roku 1847.

Na przeciw po prawej stronie takiem samem pismem podpis *J. E. v. Weittenhiller, Cassen-Director* (J. E. Weittenhiller dyrektor kas).

Rycina na spodniej części banknoty mieści w sobie w środku c. k. herb państwa, t. j. orła podwójnego z insygniami, po obudwóch jego stronach wychodzą arabeski, otaczające tarczę herbową, na których wyrobione są dwa genie w postawie siedzącej; po lewej stronie, jako symbol sprawiedliwości, a po prawej stronie z attrybutami bogactwa.

Po obudwóch stronach banknoty, znajdują się popiersia, mianowicie w wyższej części banknoty, po prawej popiersie Minerwy, jako symbol mądrości, połączone z popiersiem Herkulesa, symbolu mocy. Te same popiersia znajdują się na lewej stronie banknoty, jednakowoż w odmiennej postawie.

Pod popiersiami wierzchniej części banknoty, widać po każdej stronie obwódki ozdobne.

Znajdująca się po lewej stronie obwódka, mieści w sobie pismem frakturowem, wprawdzie małem lecz zupełnie wyraźnem. §. 48. statutów bankowych, tak opiewający: *Auf die Verfälschung und Nachahmung der Noten der Bank sind dieselben Strafen verhängt, welche auf die Verfälschung und Nachahmung des vom Staate ausgegebenen Papiergeldes gesetzt sind. Die Behörden sind verpflichtet, die diessfälligen Verbrecher aufzusuchen, anzuhalten und zu bestrafen.* (Na fałszowanie i podrabianie nót bankowych, zagrożone są te same kary, jakie na fałszowanie i podrabianie pieniędzy papierowych, wydanych przez rząd, są wyznaczone. Władze są obowiązane zbrodniarzy tego rodzaju wyśledzać, przytrzymywać i karać.

W obwódce ozdobnej po prawej stronie banknoty, wyrażona jest wartość nominalna (tysiąc złotych reńskich) w dziesięciu mowach krajów koronnych państwa austryackiego, pismem różnego rodzaju.

Pod temi obwódkami po obudwóch stronach niższego stępla herbowego, lecz w przeciwnej stronie wyobrażone jest popiersie Austryi z koroną murową na głowie i ozdobione liściem wawrzynu.

Po prawej stronie najwyższego stępla owalnego znajduje się numer a po lewej jego stronie serya.

W niższej części banknoty, między popiersiami Austryi i po obudwóch stronach stępla herbowego jest po lewej liczba, a po prawej głoska.

in Latein-Schrift, ferner das Wort: „Oesterreichische" mit Egyptienne-Schrift, und hiernach die Worte: „National-Bank" wieder in Latein-Schrift.

Die hierauf folgende Zeile enthält die Worte: „bezahlt dem Ueberbringer gegen diese Anweisung" gleichfalls in Latein-Schrift, und darunter folgen die Worte: „Tausend Gulden Silbermünze" in grossen Buchstaben einer etwas liegenden Lapidar-Schrift, wonach in einer kürzeren Zeile die Worte: „Nach dem Conventions-Fusse" in kleiner stehender Antiqua-Schrift zu lesen sind.

Eine darunter befindliche Zeile enthält folgende Worte: „Für die privilegirte" in schwarzer gothischer Schrift, — dann das Wort: „Oesterreichische" in grossen Buchstaben stehender Egyptienne-Schrift, und schliesslich die Worte: „National-Bank" wieder in derselben gothischen Schrift, wie am Anfange dieser Zeile.

Unter diesem Texte befindet sich zur linken Seite in englischer kleiner Schrift das Datum: „Wien, den 1. Jänner," und darunter die Jahreszahl „1847."

Zur rechten Seite gegenüber erscheint in gleicher Schrift die Unterschrift: „J. E. v. Weittenhiller, Cassen-Director."

Die am unteren Theile der Note befindliche Gravirung enthält in der Mitte das k. k. Staatswappen, nämlich den Doppeladler mit Insignien, und zu dessen beiden Seiten entwickeln sich Arabesken, welche das Wappenschild einfassen, und auf denen zwei Genien in sitzender Stellung dargestellt sind; nämlich jener zur linken, als Sinnbild der Gerechtigkeit, und der zur rechten Seite mit den Attributen des Reichthumes.

Zu beiden Seiten der Note sind Brustbilder angebracht, und zwar: auf dem oberen Theile der Note rechts das Brustbild der Minerva, als Sinnbild der Weisheit, in Verbindung mit dem Brustbilde des Herkules, als Sinnbild der Stärke. Dieselben Brustbilder befinden sich auf der linken Seite der Note, jedoch in veränderter Stellung.

Unter den Brustbildern des oberen Theiles der Note erscheint an jeder Seite eine ornamentale Einfassung.

Jene zur Linken enthält in einer zwar kleinen, doch vollkommen deutlichen Fractur-Schrift den §. 48 der Bank-Statuten, welcher lautet: „Auf die Verfälschung und Nachahmung der Noten der Bank sind dieselben Strafen verhängt, welche auf die Verfälschung und Nachahmung des vom Staate ausgegebenen Papiergeldes gesetzt sind. Die Behörden sind verpflichtet, die diessfälligen Verbrecher aufzusuchen, anzuhalten und zu bestrafen."

In der ornamentalen Einfassung zur rechten Seite der Note ist der Nennwerth derselben (Tausend Gulden) in zehn Sprachen von Kronländern des österreichischen Kaiserstaates in verschiedenen Schriftgattungen ausgedrückt.

Unter diesen Einfassungen und zu beiden Seiten des unteren Wappenstämpels, jedoch in entgegengesetzter Richtung, ist das Brustbild der Austria mit der Mauerkrone auf dem Haupte und mit Lorbeerzweigen geziert, dargestellt.

Zur rechten Seite des obersten ovalen Stämpels ist die Nummer, und zur linken Seite desselben die Serie angebracht.

Auf dem unteren Theile der Note, zwischen den Brustbildern der Austria, und zu beiden Seiten des Wappenstämpels befindet sich zur Linken eine Zahl, und zur Rechten ein Buchstabe.

149.

Rozporządzenie ministra wyznań i oświecenia z dnia 26. Maja 1851,

obowiązujące w krajach koronnych: Austryi niższej, Austryi wyższej, Solnogrodu, Tyrolu, Czech, Morawii, Szląska, Galicyi, Bukowiny, Styryi, Karyntyi, Krainy, Tryestu, Pobrzeża i Dalmacyi,

co do egzaminów dojrzałości na końcu roku szkolnego 1850—1851.

Rozporządzeniem z dnia 3. Czerwca r. z.*), ustanowiono tryb i sposób, jakim odbywać się mają egzamina dojrzałości uczniów gimnazyalnych, do uniwersytetu lub do studyum fakultetowego w roku szkolnym $18^{50}/_{51}$ wstępujących, a to z tym dodatkiem, iż dotyczące postanowienia uważać należy jako przejście do tej formy egzaminów dojrzałości, która celowi swemu odpowiednią jest. Postępy naukowe uczniów gimnazyalnych, jakie możliwemi uczyniono w skutek reformy nauk gimnazyalnych, w biegu tego szkolnego roku przedsięwziętej, dozwalają posunięcia się przy tegorocznych egzaminach dojrzałości o jeden krok dalej, poddając osądzeniu co do orzekania o dojrzałości uczniów gimnazyalnych do przejścia na wszechnię, obszerniejszą część ogólnego ich wykształcenia, w następności czego, koniecznemi się stały niektóre zmiany w postanowieniach przeszłorocznych co do egzaminów dojrzałości, równie jak i niektóre dodatki do takowych.

Rozporządza się przeto, co następuje:

P o p i e r w s z e. Ci uczniowie, którzy w roku szkolnym 1850, kończą ósmą klasę gimnazyalną lub studyum filozofii w jakim austryackim kraju koronnym, wyjąwszy królestwo Lombardzko-Weneckie, nie mogą ani być imatrykułowanymi jako zwyczajni słuchacze na jakim w austryackich krajach znajdującym się uniwersytecie albo publicznym jakim fakultetowym zakładzie, ani też uczęszczać na cudzym uniwersytecie z tym skutkiem, aby im przebyty tamże czas zupełnie albo częścią porachowanym był do prawnego ich czasu naukowego, nie poddawszy się wprzód egzaminowi dojrzałości i nie otrzymawszy przytem zaświadczenia dojrzałości do wstąpienia do nauk fakultetowych. Przedłożenie zaświadczenia dojrzałości, koniecznie żądanem będzie od tych, którzy w roku 1851. studya gimnazyalne ukończyli, jeżeli się ubiegają o stypendya, zgłaszają do egzaminów rządowych, studyów uniwersyteckich wymagających, tudzież jeżeli się ubiegają o habilitacyę, albo nareszcie o pierwszą posadę w służbie rządowej.

Wyjątkowo dozwolonem być może jeszcze przyjęcie do studyów teologicznych, pojedynczym ukończonym uczniom gimnazyalnym, z pominięciem egzaminu dojrzałości, na podstawie samych tylko zaświadczeń semestralnych z klasy 8^{ej}, tam, gdzie to ordynaryaty z praktycznych powodów uznają za potrzebne.

Jak się odbywać ma egzamin dojrzałości z uczniami gimnazyów we Węgrzech, województwie Serbskiem i banacie Temeskim, tudzież w Siedmiogrodzie, Kroacyi, Slawonii i Pograniczu wojskowem, osobnemi ustanowi się rozporządzeniami.

---

*) Dzien. pr. p. z r. 1850, Część LXXII, Nro 235.

149.

Verordnung des Ministeriums des Cultus und Unterrichts vom 26. Mai 1851,

wirksam für die Kronländer Nieder-Oesterreich, Ober-Oesterreich, Salzburg, Tirol, Böhmen, Mähren, Schlesien, Galizien, Bukowina, Steiermark, Kärnthen, Krain, Triest und Küstenland, Dalmatien,

in Betreff der Abhaltung der Maturitäts-Prüfungen am Schlusse des Schuljahres 1850-51.

*In der Verordnung vom 3. Juni v. J. wurde die Art und Weise, in welcher die Maturitäts-Prüfungen der an eine Universität oder an ein Facultätsstudium im Studienjahre **1850-51** übertretenden Gymnasialschüler abzuhalten seien, mit dem Beisatze festgestellt, dass die betreffenden Bestimmungen als ein Uebergang in diejenige Form der Maturitäts-Prüfungen, welche ihrem Zwecke entspricht, zu betrachten seien. Die wissenschaftlichen Fortschritte der Gymnasialschüler, welche durch die im Laufe dieses Schuljahres stattgefundenen Reformen des Gymnasial-Unterrichtes ermöglicht wurden, gestatten bei den diessjährigen Maturitäts-Prüfungen einen Schritt weiter zu gehen, und zum Behufe der Entscheidung über die Reife der Gymnasialschüler zum Uebertritt an eine Universität einen umfassenderen Theil ihrer Gesammtbildung der Beurtheilung zu unterziehen, wesshalb sich einige Aenderungen der vorjährigen Bestimmungen über die Abhaltung der Maturitäts-Prüfungen, sowie einige Zusätze zu denselben als nothwendig darstellen.*

Es wird demnach Folgendes angeordnet:

*Erstens. Diejenigen Schüler, welche im Schuljahre **1851** die achte Classe eines Gymnasiums oder philosophischen Studiums in einem österreichischen Kronlande, mit Ausnahme des lombardisch-venetianischen Königreiches, absolviren, können weder an einer in den österreichischen Kronländern gelegenen Universität oder an einem öffentlichen Facultätsstudium als ordentliche Hörer immatriculirt werden, noch können sie eine auswärtige Universität mit dem Erfolge besuchen, dass ihnen die daselbst zugebrachte Zeit ganz oder theilweise in ihre gesetzliche Studienzeit eingerechnet werde, wenn sie sich nicht vorher einer Maturitäts-Prüfung unterzogen und dabei das Zeugniss der Reife zum Uebertritt an ein Facultätsstudium erhalten haben. Die Beibringung des Maturitäts-Zeugnisses ist ferner für jene, welche im Jahre **1851** die Gymnasialstudien beendiget haben, ein unerlässliches Erforderniss bei den Bewerbungen um Stipendien, bei den Meldungen zu Staatsprüfungen, welche Universitätsstudien voraussetzen, bei Bewerbungen um Habilitationen, endlich bei Bewerbungen um die erste Anstellung im Staatsdienste.*

Ausnahmsweise kann die Aufnahme in die theologischen Studien, wo es von den Ordinariaten praktischer Bedürfnisse wegen für nothwendig erklärt wird, noch einzelnen absolvirten Gymnasialschülern mit Nachsicht der Maturitäts-Prüfung, auf der Grundlage blosser Semestral-Zeugnisse über die achte Classe bewilliget werden.

Wie die Maturitäts-Prüfungen mit den Schülern der Gymnasien in Ungarn, der Woiwodschaft Serbien und dem Temeser Banate, dann Siebenbürgen, Croatien und Slavonien und der Militärgränze abzuhalten sind, wird durch abgesonderte Verordnungen bestimmt.

Po drugie. Egzamin dojrzałości odbywać się będzie w krajach koronnych, dla których niniejsze rozporządzenie wydano, na każdem publicznem gimnazyum zupełnem, pod przewodnictwem gimnazyalnego inspektora, któremu poddać się mogą:

a) publiczni uczniowie gimnazyum,
b) prywatyści tegoż gimnazyum,
c) osoby, które, nie będąc wpisanemi na publicznem gimnazyum, naukę domową, lub w zakładzie prywatnym odebrały, jeżeli ukończyły ośmnasty rok życia. (Ministeryalne rozporządzenie z d. 18. Paźdz. 1850, dz. pr. p. i rz. N. 443, §. 7.)

Takie osoby upraszać mają o przypuszczenie do egzaminu dojrzałości u władzy szkolnej krajowej, która oznaczy gimnazyum, na którem się one egzaminowi poddać mają, a zarazem o tem oznajmienie ministerstwu uczyni.

Uczniowie, którzy wprawdzie gimnazyum kończą, lecz do studyów fakultetowych nie chcą wstąpić, lub nie z początkiem szkolnego roku $18^{51}/_{52}$ (4), nie mogą być zniewalani do złożenia egzaminu dojrzałości. Z takowemi przedsiębrać się ma zwyczajny egzamin semestralny, z czego semestralne otrzymają zaświadczenie. Kto się poddał egzaminowi dojrzałości, nie może później być przypuszczonym do egzaminu semestralnego z przedmiotów ósmej klasy gimnazyalnej.

Po trzecie. Egzamin jest piśmienny i ustny. Piśmienny przypada w ostatnim miesiącu roku szkolnego, ustny z reguły w pierwszym miesiącu następnego roku szkolnego. Atoliż także i ustny egzamin może być przedsięwziętym na końcu bieżącego roku szkolnego, całkiem albo częścią w tych gimnazyach, gdzie tego miejscowe okoliczności dozwalają, i gdzie to zresztą stosownem się ukazuje.

Po czwarte. Ponieważ przyjmowanie do studyów fakultetowych, z początkiem każdego półrocza nastąpić może, przeto oprócz tego odbywać się będzie egzamin dojrzałości, jeżeli zachodzi potrzeba tegoż, także i na końcu pierwszego półrocza roku szkolnego 1852. Uczniom, którzy w bieżącym roku szkolnym gimnazyum ukończyli, do woli zostawia się, z końcem tego roku szkolnego, lub z końcem następującego po nim półrocza stawiać się do egzaminów dojrzałości. W drugim przypadku poddać się mają z końcem bieżącego roku szkolnego egzaminowi semestralnemu (2), i ściśle im zalecić należy, aby w następującem półroczu w swej klasie jako zwyczajni uczniowie zostawali. Ci także, jeżeli używają uwolnienia od opłaty szkolnej lub stypendyum, jedynie z powodu powtórzenia najpierwszego półrocza, dobrodziejstwa tego tracić nie mają, jeżeli w skutek prawnych postanowień, nie pociąga za sobą utraty takowej wynikłość ostatniego egzaminu semestralnego. Na postępy podczas pierwszego półrocza przyszłego roku szkolnego, otrzymają półroczne lub inne jakie zaświadczenie wystąpienia wedle osnowy §fu 89. projektu organizacyjnego, które przy zgłoszeniu się do egzaminu dojrzałości wykazać muszą.

Egzamin dojrzałości, z końcem pierwszego półrocza następującego roku szkolnego przedsiębrać się mający, co się tycze ustnej jego części, nie ma się odbywać w każ-

Zweitens. Die Maturitäts-Prüfung wird in den Ländern, für welche diese Verordnung erlassen wird, an jedem vollständigen öffentlichen Gymnasium unter der Leitung des Gymnasial-Inspectors abgehalten, und es können sich ihr unterziehen:

a) *Die öffentlichen Schüler des Gymnasiums,*

b) *die Privatisten desselben Gymnasiums,*

c) *solche Individuen, welche, ohne an einem öffentlichen Gymnasium eingeschrieben zu seyn, bloss häuslich oder an einer Privatanstalt unterrichtet worden sind, wenn sie das achtzehnte Lebensjahr vollendet haben. (Ministerial-Verordnung vom 18. October 1850, R. G. B. Nr. 443, §. 7.)*

Solche Individuen haben um Zulassung zur Maturitäts-Prüfung bei der Landes-Schulbehörde einzuschreiten, diese hat das Gymnasium zu bestimmen, an welchem sie sich der Prüfung zu unterziehen haben, und gleichzeitig die Anzeige davon an das Ministerium zu erstatten.

Schüler, welche zwar das Gymnasium absolviren, aber entweder nicht, oder nicht mit Beginn des Studienjahres 1851-2 (4) in ein Facultätsstudium übertreten wollen, können zur Ablegung der Maturitäts-Prüfung nicht verhalten werden. Mit ihnen ist die gewöhnliche Semestralprüfung vorzunehmen und sie erhalten darüber ein Semestral-Zeugniss. Wer sich der Maturitäts-Prüfung unterzogen hat, kann nicht nachträglich zu einer Semestral-Prüfung über die Gegenstände der achten Gymnasialclasse zugelassen werden.

Drittens. Die Prüfung ist eine schriftliche und mündliche. Die schriftliche Prüfung findet im letzten Monate des Schuljahres, die mündliche in der Regel im ersten Monate des folgenden Schuljahres Statt. Es kann jedoch auch die mündliche am Schlusse des laufenden Schuljahres an solchen Gymnasien ganz oder zum Theile vorgenommen werden, wo die Localverhältnisse es dem Inspector möglich machen, und wo es sich sonst als zweckmässig darstellt.

Viertens. Da die Aufnahme in die Facultätsstudien mit dem Anfange eines jeden Semesters erfolgen kann, so findet überdiess die Abhaltung einer Maturitäts-Prüfung, wenn ein Bedürfniss dafür vorhanden ist, auch am Schlusse des ersten Semesters des Schuljahres 1852 Statt. Es steht den Schülern, welche im laufenden Schuljahre das Gymnasium absolviren, frei, am Schlusse dieses Schuljahres oder am Schlusse des darauf folgenden Semesters sich zur Maturitäts-Prüfung zu stellen. Im zweiten Falle haben sie am Schlusse des laufenden Schuljahres sich der Semestral-Prüfung zu unterziehen (2) und es ist ihnen ernstlich anzurathen, im folgenden Semester in ihrer Classe als ordentliche Schüler zu verbleiben. Sie sollen auch, wenn sie die Befreiung vom Unterrichtsgelde oder ein Stipendium geniessen, wegen Wiederholung des nächsten Semesters allein, diese Wohlthat nicht verlieren, wenn nicht etwa der Ausfall der letzten Semestral-Prüfung diesen Verlust den gesetzlichen Bestimmungen zufolge bewirkt. Ueber ihre Leistungen während des ersten Semesters des kommenden Schuljahres erhalten sie ein Semestral- oder ein anderes Abgangszeugniss nach Inhalt des §. 89 des Organisations-Entwurfes, welches bei der Meldung zur Maturitäts-Prüfung von ihnen zu produciren ist.

Die am Schlusse des ersten Semesters des folgenden Schuljahres vorzunehmende Maturitäts-Prüfung ist, ihrem mündlichen Theile nach, nicht an jedem Gymnasium, sondern

dem gimnazyum, lecz z reguły tylko w gimnazyum tego miasta, w którem inspektor gimnazyalny stale swe zamieszkanie ma; uczniowie więc innych gimnazyów, poleconych nadzorowi tego samego inspektora, tamże w czasie wyznaczonym znajdować się winni.

Po piąte. Przedmiotami egzaminu są:

a) dla piśmiennego egzaminu język ojczysty albo naukowy (piśmienne wypracowanie w tym języku, do czego 5 godzin dozwolić się winno);
język łaciński (na tłumaczenie z tegoż dozwala się godzin 2, zaś na tenże godzin 3);
język grecki (na tłumaczenie z tegoż dozwala się godzin 3);
matematyka (na to godzin 4).
Drugi język krajowy, gdzie takowy w kraju koronnym istnieje:

b) dla ustnego egzaminu te same przedmioty, a nadto: religia, historya wraz z jeografią i fizyka.

Język naukowy każdego przedmiotu, jest z reguły także językiem egzaminnowym.

Jeżeli w jakim kraju koronnym istnieje więcej języków krajowych, egzaminować się ma tymczasowo z tego języka jako ojczystego lub naukowego, którego rzeczywiście używano przez dłuższy czas studyów gimnazyalnych dla uczniów jako języka naukowego, z tą supozycyą, że tego języka w bieżącym roku szkolnym osobno uczono.

Jeżeliby to miejsca nie miało, natenczas ustny egzamin z tego przedmiotu odpada, piśmienny zaś na wszelki sposób miejsce ma.

Egzamin z drugiego języka krajowego, miejsce ma tylko na żądanie ucznia, wyjawszy, jeżeli takowy w bieżącym roku szkolnym był przedmiotem obowiązkowym, dla wszystkich uczniów ósmej klasy gimnazyum. Wypadłość tego egzaminu wnieść się ma w zaświadczenie dojrzałości, takowa wszelakoż na teraz żadnego nie może mieć szkodliwego wpływu na ostateczne osądzenie co do dojrzałości ucznia, wszakże korzystnie w tej mierze skutkować może. Uczniowie, którzy dotychczas dyspenzowani byli od studyum greczyzny, nie mają być egzaminowani z tego języka przy egzaminie dojrzałości. W zaświadczeniu należy namienić dotyczącą dyspensę wraz z liczbą dekretu, na mocy którego im takową udzielono.

Po szóste. Względem tego, co uczniowie wypełnić mają, aby dostąpili zaświadczenia dojrzałości, czynią się następujące uwagi:

a) Piśmienne w języku ojczystym ułożyć się mające wypracowanie przeznaczone jest, przed innemi częściami egzaminu ku temu, wykazać jakie jest ogólne uczniów wykształcenie. W temże więc wypracowaniu, uczeń w ogólności okazać musi myślenie logicznie zdrowe, osobliwie jasność w urządzeniu swych myśli i oraz biegłość, a koniecznie przynajmniej gramatyczną bezbłędność, czyli poprawność języka. Ku temu potrzeba, aby tema znajdowało się w obrębie myśli jego; lecz ani to samo, ani też inne za nadto podobne tema, wprzód już w szkole wypracowane będzie.

b) W żyjących językach, mianowicie w języku ojczystym i naukowym, w historyi wraz z jeografią, egzamin nateraz co do ilości przedmiotu, na tem przestawać ma, co w ostatnich dwóch latach w szkole wykładanem było; w religii i fizyce,

in der Regel nur an einem Gymnasium der Stadt, in welcher der Gymnasial-Inspector seinen bleibenden Wohnsitz hat, abzuhalten; die Schüler anderer Gymnasien, welche der Aufsicht desselben Inspectors anvertraut sind; haben sich daher zur festgesetzten Zeit daselbst einzufinden.

Fünftens. Die Prüfungsgegenstande sind:

a) für die schriftliche Prüfung die Mutter- oder Unterrichtssprache (ein Aufsatz in derselben, worauf fünf Stunden zu verwenden sind),

Latein (Uebersetzung aus demselben 2 Stunden, und in dasselbe 3 Stunden),

Griechisch (Uebersetzung aus demselben 3 Stunden),

Mathematik (4 Stunden),

eine zweite Landessprache, wo eine solche im Kronlande besteht;

b) für die mündliche Prüfung dieselben Gegenstände und dazu Religion, Geschichte, nebst Geographie und Physik.

Die Unterrichtssprache eines jeden Gegenstandes ist in der Regel auch seine Prüfungssprache. Wenn in einem Kronlande mehrere Landessprachen bestehen, so ist einstweilen diejenige als Mutter- oder Unterrichtssprache zu prüfen, welche wirklich durch die längere Zeit des Gymnasial-Studiums für die Schüler als Unterrichtssprache im Gebrauche war, vorausgesetzt, dass über sie im laufenden Schuljahre ein besonderer Unterricht ertheilt worden ist.

Ist diess nicht geschehen, so entfällt die mündliche Prüfung aus diesem Gegenstande, die schriftliche hat aber jedenfalls einzutreten.

Die Prüfung aus einer zweiten Landessprache findet nur Statt auf Verlangen des Schülers, ausgenommen wenn sie im laufenden Schuljahre für alle Schüler der achten Classe eines Gymnasiums obligat war. Das Ergebniss dieser Prüfung ist in das Maturitäts-Zeugniss einzutragen, es kann jedoch für jetzt keinen nachtheiligen, wohl aber einen vortheilhaften Einfluss auf das Endurtheil über die Reife des Schülers üben. Schüler, welche bisher vom Studium des Griechischen dispensirt waren, sind bei der Maturitäts-Prüfung einer Prüfung über diese Sprache nicht zu unterziehen. Im Zeugnisse ist die betreffende Dispens mit Angabe der Zahl des Erlasses, womit sie ertheilt wurde, zu bemerken.

Sechstens. Ueber dasjenige, was die Schüler, um ein Zeugniss der Reife zu erlangen, zu leisten haben, wird Folgendes bemerkt:

a) der schriftliche in der Muttersprache zu verfassende Aufsatz hat vor den anderen Prüfungstheilen die Bestimmung, die allgemeine Bildung der Schüler zu bekunden. Der Schüler muss daher in diesem Aufsatze im Allgemeinen ein logisch-richtiges Denken, besonders aber Klarheit in der Anordnung seiner Gedanken und Gewandtheit, wenigstens unbedingt grammatische Richtigkeit der Sprache zeigen. Dazu ist nöthig, dass das Thema innerhalb seines Gedankenkreises liege; es darf jedoch weder selbst noch ein ihm zunahe verwandtes in der Schule früher schon bearbeitet worden seyn.

b) In den lebenden Sprachen, insbesondere der Mutter- oder Unterrichtssprache und in Geschichte nebst Geographie, hat sich die Prüfung für diessmal ihrem Stoffe nach zunächst an das zu halten, was in den letzten beiden Jahren in der Schule behandelt

czego w ostatnim roku uczono. Ściśle jednak zważać należy nie na to jedynie, czy uczeń przedmiot w pamięci zachował, lecz czy go dokładnie zrozumiał, a przeto wszędzie, gdzie tego wymaga zrozumienie, zwracać należy uwagę na to, jakie pobierał był nauki. Przy egzaminie z fizyki, każdego razu wybrać się ma także jeden oddział, któryby wymagał zastosowania matematycznych umiejętności ucznia.

Co się tycze matematyki, zastosowane być mają zawarte w §. 84 *b.* projektu organizacyjnego postanowienia, z tem atoliż ograniczeniem, iż w zawodzie jeometrycznym nie będzie się jeszcze żądać wynalezienia dowodów i rozwiązania zadań, które w nauce nie przychodziły. Zadania te dla egzaminu piśmiennego, mają składającym egzamin podać sposobność wykazania tak obrotności ich w rachunkach algiebraicznych (w obrębach przytoczonym §fem wskazanych) i w użyciu logaritmów, jak gruntownego ich zrozumienia jeometryi. To samo rozumie się o egzaminie ustnym, służącym do uzupełnienia piśmiennego egzaminu. Jeżeliby na jakiem gimnazyum nie miał był jeszcze miejsca wykład którego z głównych zakresów matematyki, należącego do gimnazyum, tedy go także i z egzaminu wyłączyć, lecz okoliczność tę w zaświadczeniu wymienić należy.

c) Co się tycze języków starych, egzamin bynajmniej nie powinien przestawać na odczytach kursu ostatniego, ale raczej trzeba mieć wzgląd na to, co dotychczas w tym przedmiocie w całości szkolna nauka ziściła, lecz oraz wystrzegać się należy wszelkiego wymagania niesłusznego. Do tłumaczenia z języka łacińskiego i greckiego, tudzież na łaciński, wybrane być mają takie zadania, które nie są trudniejszemi, niż dotychczasowe wypracowania uczniów. Zamiast tłumaczenia na język łaciński, można zresztą zadać także i wolnę kompozycyę w łacińskim języku na tema odpowiednie.

Do tłumaczenia z języka łacińskiego i greckiego, wybrać się ma z autorów, z których w szkole ważniejsze czytano oddziały, takie części, których w szkole jeszcze nie odczytano.

Uważać należy oraz na to, ażeby przy tłumaczeniu z języków starych w jednym z egzaminów, czy to w piśmiennym czy w ustnym, także i poezye przychodziły.

Po siódme. Dyrektor każdego zupełnego gimnazyum, udzielić ma osnowę niniejszego rozporządzenia uczniom najwyższej klasy, z tem wezwaniem, że ci, którzyby się poddać chcieli egzaminowi dojrzałości, na końcu roku szkolnego zgłosić się mają i oraz wymienić, czy chcą odbyć egzamin także i z drugiego języka krajowego, jeżeliby takowego jako wolnego przedmiotu uczono. Jeżeliby się między zgłoszonymi znajdowali tacy, przy których nie jest prawdopodobnem, by się utrzymali przy egzaminie, takowym odradzać należy egzamin, jednakże od tego nie mają być wyłączeni, gdyby przy nim obstawali.

Po ósme. Najdalej w miesiąc po zamknięciu półrocza, winien każdy dyrektor zupełnego gimnazyum, przesłać krajowej władzy szkolnej (albo gdzie takowej jeszcze zupełnie nie uorganizowano, namiestnictwu lub władzy, jego miejsce w kraju koronnym zastępującej:

worden ist; in der Religion und Physik an den Lehrstoff des letzten Jahres. Es ist jedoch strenge nicht bloss auf das gedächtnissmässige Innehaben dieses Stoffes, sondern auf das richtige Verständniss desselben zu sehen, und daher ist überall, wo diess Verständniss es erfordert, auf das früher Erlernte zurück zu gehen.

Für die Mathematik gelten die §. 84 b) des Organisations-Entwurfes enthaltenen Bestimmungen, jedoch mit der Beschränkung, dass auf dem geometrischen Gebiete das Auffinden von Beweisen und das Lösen von Aufgaben, welche im Unterrichte nicht vorgekommen waren, noch nicht beansprucht wird. Es haben dabei die Aufgaben für die schriftliche Prüfung den Prüflingen Gelegenheit zu geben, sowohl ihre Gewandtheit im algebraischen Rechnen (innerhalb der im angeführten Paragraphe bezeichneten Gränzen) und im Gebrauche der Logarithmen als ihr begründetes Verständniss der Geometrie zu beweisen. Derselbe Masstab gilt für die zur Ergänzung der schriftlichen Prüfung dienende mündliche Prüfung. Wenn an einem Gymnasium ein dem Gymnasial-Unterrichte angehöriges Hauptgebiet der Mathematik noch nicht zum Vortrage gekommen ist, so ist es auch von der Prüfung auszuschliessen, aber dieser Umstand im Zeugnisse zu bemerken.

c) *Rücksichtlich der alten Sprachen hat sich die Prüfung keineswegs auf das im letzten Jahre Gelesene zu beschränken, wohl aber ist auf das bisher in diesem Gegenstande im Ganzen an der Schule Geleistete Rücksicht zu nehmen, und jede unbillige Forderung zu vermeiden. Zum Uebersetzen aus dem Lateinischen und Griechischen, und in das Lateinische sind solche Aufgaben zu wählen, welche die bisherigen Arbeiten der Schüler an Schwierigkeit nicht übertreffen. Statt einer Uebersetzung in das Lateinische kann übrigens auch eine freie Composition in der lateinischen Sprache über ein angemessenes Thema aufgegeben werden.*

Zum Uebersetzen aus dem Lateinischen und Griechischen sind aus Autoren, von welchen in der Schule bedeutendere Abschnitte gelesen wurden, solche Stellen zu wählen, welche in der Schule nicht gelesen wurden.

Es ist darauf zu achten, dass beim Uebersetzen aus den alten Sprachen in einer der beiden Prüfungen der schriftlichen oder der mündlichen auch Dichterstellen vorkommen.

Siebentes. Der Director eines jeden vollständigen Gymnasiums hat den Inhalt dieser Verordnung den Schülern der obersten Classe mit der Aufforderung mitzutheilen, dass diejenigen, welche sich der Maturitäts-Prüfung am Schlusse des Schuljahres unterziehen wollen, sich zu melden und zugleich anzugeben haben, ob sie auch die Prüfung aus einer zweiten Landessprache, wenn eine solche als freier Gegenstand gelehrt wird, bestehen wollen. Befinden sich unter den Angemeldeten solche, bei denen das Bestehen der Prüfung unwahrscheinlich ist, so ist ihnen von der Prüfung abzurathen, doch sind sie, wenn sie auf ihr beharren, nicht auszuschliessen.

Achtens. Bis spätestens ein Monat vor dem Semesterschlusse hat jeder Director eines vollständigen Gymnasiums an die Landes-Schulbehörde (oder wo diese noch nicht völlig organisirt ist, an die Statthalterei oder die ihre Stelle im Kronlande versehende Behörde) einzusenden:

a) ilość uczniów, którzy się do najbliższego egzaminu dojrzałości zameldowali, z imiennem oznaczeniem tych, którym egzamin odradzano;

b) doniesienie, czy uczono drugiego języka krajowego, jako przedmiotu obowiązkowego, albo czy uczniowie dobrowolnie się poddają egzaminowi z drugiego języka krajowego;

c) wyszczególnienie przez nauczycieli obu najwyższych klas, co ci w ostatniem półroczu a co w poprzedzającem z swego naukowego przedmiotu w szkole wykładali;

d) temata, jakie nauczyciele dla wypracowań piśmiennych proponują, a to takowych po kilka dla każdej części egzaminu piśmiennego;

e) czyli są powody i jakie do przedsiębrania ustnego egzaminu na końcu bieżącego lub na początku następującego roku szkolnego.

Po dziewiąte. Najdalej w czternaście dni po nadejściu tych relacyj, przeseła władza szkolna temata do dyrektorów, które dla piśmiennych egzaminów wybrała. Władza ta przy swym wyborze, nie jest przywiązaną do tematów jej przesłanych, wszelakoż zawsze uwzględniać ma tak te, jak też podane jej przez nauczycieli udzielania względem tego, co ci w odczytach swych wykładali.

Władza ta wyznacza oraz, do którego dnia najdalej piśmienne roboty poprawione i wraz z przeglądem osądzeń opatrzone, jej przesłane być winny, tudzież z wszelkiem ile możności uwzględnieniem życzeń gimnazyów, w których dniach ustny egzamin odbywać się ma.

Po dziesiąte. Piśmienne egzamina mają być przedsięwzięte wedle wskazań §. 81 3. — 9. drukowanego projektu organizacyjnego. Przytem części z łacińskiego lub greckiego tłumaczyć się mające, jeżeli nie są uczniom pod ręką, także dyktowane być mogą, a czas ku temu potrzebny, nie ma być wrachowany do czasu dla samego tłumaczenia użyć się mającego.

Przy wypracowaniach piśmiennych w języku ojczystym, w drugim języku krajowym, przy tłumaczeniu **z** języka łacińskiego i **na** łaciński (lub przy kompozycyi łacińskiej, tłumaczenie zastępującej) nie pozwala się żadnych środków pomocniczych, ani też słownika lub gramatyki. Przy tłumaczeniu z greckiego, można używać słownika, ale nie gramatyki. Przy matematycznem wypracowaniu, nie wolno używać innych środków pomocniczych, jak tylko tablic logaritmowych. Czas, w którym robotę oddano, przez nauczyciela, takową odbierającego, najlepiej na samej robocie notować się będzie.

Przy każdym oddziale o 20 kandydatach egzamin składających, musi być przytomnym najmniej jeden nadzorujący nauczyciel; czy więcej oddziałów kandydatów, egzamin składających, w tej samej miejscowości jednocześnie pracować mogą, to jedynie od miejscowości zawisło.

Jeżeliby uczeń jaki, z powodu użycia niepozwolonych środków pomocniczych, zniewolonym był do powtórzenia piśmiennych robót egzaminowych, tedy takowemu dyrektor zadania egzaminowe wyznaczyć winien.

a) *die Anzahl der Schüler, welche sich zur nächsten Maturitäts-Prüfung gemeldet haben, mit namentlicher Bezeichnung derjenigen, denen von der Prüfung abgerathen worden ist;*

b) *die Anzeige, ob eine zweite Landessprache als obligater Gegenstand gelehrt worden, oder ob sich Schüler freiwillig der Prüfung aus einer zweiten Landessprache unterziehen;*

c) *die Angaben der Lehrer der beiden obersten Classen, was von ihnen im letzten Semester und was in den vorangehenden aus ihrem Lehrgegenstande in der Schule behandelt worden;*

d) *die Themata, welche die Lehrer für die schriftlichen Arbeiten vorschlagen, und zwar mehrere für jeden Theil der schriftlichen Prüfung;*

e) *ob und welche Gründe da sind, die mündliche Prüfung am Schlusse des laufenden oder am Anfange des folgenden Schuljahres vorzunehmen.*

Neuntens. Längstens vierzehn Tage nach dem Einlangen dieser Berichte sendet die Schulbehörde an die Directoren die Themata, welche sie für die schriftlichen Prüfungen gewählt hat. Sie ist bei der Wahl an die eingesendeten Themata nicht gebunden, wird jedoch dabei stets sowohl diese als die von den Lehrern gegebenen Auskünfte über das in den Lectionen Behandelte besücksichtigen.

Zugleich bestimmt sie, bis zu welchem Tage spätestens die schriftlichen Arbeiten corrigirt, und mit einer Uebersicht über die Urtheile versehen, ihr sollen eingesendet, und mit thunlicher Rücksicht auf die Wünsche der Gymnasien, an welchen Tagen die mündliche Prüfung soll abgehalten werden.

Zehntens. Die schriftlichen Prüfungen sind nach den Weisungen des §. 81, 3—9 des gedruckten Organisations-Entwurfes vorzunehmen. Dabei können die aus dem Lateinischen oder Griechischen zu übersetzenden Stücke, wenn sie den Schülern nicht zur Hand sind, auch dictirt werden, und es ist die hiezu nöthige Zeit in die für die Uebersetzung selbst zu verwendende Zeit nicht einzurechnen.

Bei den schriftlichen Arbeiten sind für die Muttersprache, für die zweite Landessprache, für die Uebersetzung aus dem Lateinischen und in das Lateinische (oder den die Stelle der Uebersetzung vertretenden lateinischen Aufsatz) keine Hilfsmittel, weder Wörterbuch noch Sprachlehre zu gestatten. Bei der Uebersetzung aus dem Griechischen ist der Gebrauch eines Wörterbuches, nicht der einer Sprachlehre zulässig. Für die mathematische Arbeit dürfen keine anderen Hilfsmittel als Logarithmentafeln benützt werden. Der Zeitpunct, wann eine Arbeit abgeliefert worden, wird von dem dieselbe übernehmenden Lehrer am besten auf der Arbeit selbst notirt.

Wenigstens für je 20 Prüflinge muss ein beaufsichtigender Lehrer zugegen seyn; ob mehrere Abtheilungen von Prüflingen in einem Locale gleichzeitig arbeiten können, hängt nur von der Beschaffenheit des Locales ab.

Wird ein Schüler wegen Benützung unerlaubter Hilfsmittel verhalten, die schriftlichen Prüfungs-Arbeiten zu wiederholen, so hat der Director ihm die Prüfungs-Aufgaben zu stellen.

Po jedenaste. Piśmienne roboty egzaminowe, wedle osnowy §. 82. drukowanego projektu, przez nauczycieli poprawione i do władzy szkolnej wraz z przepisanym tamże przeglądem tabelarycznym przesłane będą. W tym przeglądzie rubrykę „religia“ umieścić się ma, tudzież zamiast „język ojczysty“ umieścić się ma „język ojczysty albo naukowy“.

Osądzenia, w tabelę wciągnąć się mające, krótkiemi wyrazy oznaczyć należy, dokładnie wskazującemi stosunek dowiedzionej wiedzy tego, czego wymagają ustawy.

Po dwunaste. Ustny egzamin w przeznaczonych dniach, pod osobistem przewodnictwem inspektora gimnazyalnego odbywać się będzie, przyczem postanowienia §. 83, 5—7. drukowanego projektu zachować się winno.

Jeżeliby w jakim kraju koronnym, przy większej liczbie gimnazyów osobista przytomność inspektora gimnazyalnego w każdem z nich nie była możliwą, natenczas przez namiestnika radzca szkolny, nie należący do krajowej władzy szkolnej, delegowany będzie do kierowania ustnem egzaminem jednego lub więcej gimnazyów. Ilu uczniów w jednym dniu wyegzaminować należy, to postanawia kierujący radzca szkolny; egzaminujący nauczyciel każdego zawodu, wciąga rezultat egzaminu w przeznaczoną ku temu rubrykę tabelarycznego przeglądu.

Po trzynaste. Na końcu każdego dnia egzaminu wedle postanowień §§fów 85. i 86. drukowanego projektu pod zmianami tychże, z niniejszego rezporządzenia wynikającemi, odbyć się ma konferencya względem zaświadczeń, wydać się mających.

Protokół na to sporządzić się mający, który przy gimnazyum pozostanie, zawierać ma z reguły zaświadczenie, należycie już ułożone, zupełne, każdemu uczniowi wystawić się mające, a przeto dokładnie opatrzony być musi rubrykami zaświadczenia dojrzałości. Formularz tego zaświadczenia wypisać się ma ze strony 215. drukowanego projektu; zamiast rubryk „język ojczysty“ i „drugi żyjący język“ wymienić się mają te właśnie języki np. „język niemiecki“. Względem wolnych przedmiotów naukowych, które nie są przedmiotem egzaminu dojrzałości, jako też względem religijnych umiejętności takowych uczniów, dla wyznania których, nie ma ustanowionego na gimnazyum nauczyciela, należy przedsięwziąć zwykły dotąd egzamin semestralny, i zamieścić oraz wypadłość takowego w zaświadczeniu dojrzałości. Toż samo rozumie się o historyi naturalnej i filozoficznej propedeftyce, a w zaświadczeniu namienić należy, iż osądzenia te nie zapadły na zasadzie egzaminu dojrzałości.

Co do prywatystów, wolno jest szkole przedsiębrać egzamina z tych przedmiotów. Wymienienie nazwiska i stanu rodziców, może w zaświadczeniu być opuszczone, przeciwnie zaś miejsce, dzień i rok urodzenia, muszą być wyszczególnione.

Po czternaste. Zaświadczenie dojrzałości, jak najdokładniej przedstawić ma stan wykształcenia ucznia, i ku temu posłużyć, by toż i później jeszcze (ob. §. 88, 2. drukowanego projektu) poznać dawało postęp wykształcenia ucznia. Zatem pojedyncze rubryki zapełniane być mają sposobem, ile możności indiwidualizującym, przeto z dokładnem oznaczeniem stosunku wykazanej wiedzy do wymagań przepisowych.

Czy uczeń uznanym być może za dojrzałego do wstąpienia do studyów fakultetowych, to zawisło od ogólnej wynikłości jego egzaminu; uznanym będzie za takowe-

Eilftens. Die schriftlichen Prüfungs-Arbeiten werden dem Inhalte des §. 82 des gedruckten Entwurfes gemäss, von den Lehrern corrigirt und an die Schulbehörde mit der daselbst vorgezeichneten tabellarischen Uebersicht eingesendet. In dieser Uebersicht ist eine Rubrik für „Religion" hinzuzufügen, und anstatt „Muttersprache" ist zu setzen „Mutter- oder Unterrichtssprache."

Die in die Tabelle einzutragenden Urtheile sind durch kurze, das Verhältniss zu den gesetzlichen Forderungen bestimmt angebende Ausdrücke zu bezeichnen

Zwölftens. Die mündliche Prüfung wird an den festgesetzten Tagen unter der persönlichen Leitung des Gymnasial-Inspectors abgehalten und es sind dabei die Bestimmungen des §. 83, 5—7 des gedruckten Entwurfes zu beachten. Wenn in einem Kronlande die grössere Anzahl der Gymnasien die persönliche Gegenwart des Gymnasial-Inspectors an jedem derselben unmöglich machte, so wird durch den Statthalter ein Schulrath ausser der Landes-Schulbehörde zur Leitung der mündlichen Maturitäts-Prüfung eines oder mehrerer Gymnasien delegirt. Wie viele Schüler an einem Tage zu prüfen seien, bestimmt der leitende Schulrath; der prüfende Lehrer eines jeden Faches trägt das Resultat der Prüfung in die dafür bestimmte Rubrik der tabellarischen Uebersicht ein.

Dreizehntens. Am Schlusse eines jeden Prüfungstages ist nach den Bestimmungen der §§. 85 und 86 des gedruckten Entwurfes unter den aus dem gegenwärtigen Erlasse sich ergebenden Abänderungen derselben, die Conferenz über die auszustellenden Zeugnisse abzuhalten. Das hierbei aufzunehmende Protokoll, welches bei dem Gymnasium verbleibt, hat in der Regel das schon gehörig redigirte vollständige, einem jeden Schüler auszustellende Zeugniss zu enthalten, und muss daher genau mit den Rubriken des Maturitäts-Zeugnisses versehen seyn. Das Formular dieses Zeugnisses ist aus Seite 215 des gedruckten Entwurfes zu entnehmen, anstatt der Rubriken „Muttersprache" und „zweite lebende Sprache" sind die Sprachen selbst anzugeben, z. B. deutsche Sprache. Ueber freie Lehrfächer, welche nicht Gegenstand der Maturitäts-Prüfung sind, sowie über die Religionskenntnisse solcher Schüler, für deren Glaubensbekenntniss ein Lehrer am Gymnasium nicht bestellt ist, ist die bisher übliche Semestralprüfung vorzunehmen und ihr Ergebniss in das Maturitäts-Zeugniss einzutragen. Dasselbe gilt von der Naturgeschichte und philosophischen Propädeutik und es ist im Zeugnisse zu bemerken, dass diese Urtheile nicht auf Grund der Maturitäts-Prüfung ausgesprochen seien.

Bei Privatisten steht der Schule frei, über diese Gegenstände eine Prüfung anzustellen. Die Angabe des Namens und Standes der Eltern kann im Maturitäts-Zeugnisse weggelassen werden, dagegen muss der Geburtsort, der Geburtstag und das Geburtsjahr angegeben seyn.

Vierzehntens. Das Maturitäts-Zeugniss soll ein möglichst genaues Bild von dem Bildungszustande des Schülers geben und dazu dienen, auch später noch (siehe §. 88, 2 des gedruckten Entwurfes) den Bildungsgang desselben erkennen zu lassen. Demgemäss sind die einzelnen Rubriken bei genauer Bezeichnung des Verhältnisses der Leistungen zu den gesetzlichen Forderungen in möglichst individualisirender Weise auszufüllen. Ob ein Schüler für reif zum Eintritte in ein Facultätsstudium zu erklären sei, hängt von dem Gesammtergebnisse seiner Prüfung ab; er wird dafür zu erklären seyn, wenn er so viele Kennt-

go, jeżeli tyle wykazał umiejętności w pojedynczych przedmiotach egzaminowych i takowy stopień formalnego wykształcenia, że mu koniecznie przyznać trzeba uzdolnienie do użycia studyów fakultetowych, wedle natury tych studyów.

Przy należytem przygotowaniu zaświadczeń dojrzałości, nie będzie z reguły żadnych trudności, te jeszcze w przytomności radzcy szkolnego z protokołów konferencyi odpisać i podpisem onego radzcy opatrzyć. Takowe, opatrzone być mają stęplem innych zaświadczeń szkolnych.

Po piętnaste. Za egzamin dojrzałości po gimnazyach, z publicznych funduszów udotowanych, opłacić ma każdy kandydat egzamin składający, taksę 2 złt. reń., przed rozpoczęciem ustnego egzaminu, złożyć się mającą; prywatyści egzaminującego gimnazyum, potrójną summę złożyć mają. Po gimnazyach, nie z publicznych funduszów utrzymywanych, od korporacyj zawisło, których zakładami są gimnazya takowe, czy taksę pobierać chcą lub nie. Taksy egzaminowe, należą się dyrektorowi i egzaminującym nauczycielom w równych częściach.

Podając postanowienia te do wiadomości, nadmienia się, że historya naturalna, którą między przedmioty egzaminu policzyć już rozporządzeniem z dnia 3. Czerwca r. z. zamierzano, nateraz jeszcze nie będzie stanowić przedmiotu egzaminu dojrzałości, lecz w następującym roku, bez żadnej przewłoki wstąpi do rzędu przedmiotów naukowych. Oprócz tego w następującym roku szkolnym, zwróci się już szczególniejniejszą uwagę na doświadczenie ogólnej wiedzy, co właściwym jest celem egzaminu dojrzałości.

Potrzebnem jest więc, aby tak nauczyciele jak uczniowie w biegu przyszłego roku szkolnego, ciągle te wyższe dążności na oku mieli.

Thun m. p.

150.

Rozporządzenie ministerstwa sprawiedliwości z d. 11. Czerwca 1851,

w porozumieniu z c. k. ministerstwem finansów i c. k. dyrekcyą rachunkowości;

obowiązujące w krajach koronnych Austryi wyższej i niższej, Solnogrodzie, Styryi, Karyntyi, Krainy, Tyrolu, Vorarlbergu, Czechach, Morawii i Szlasku, Gorycyi, Istryi i Tryeście.

wskazujące, jak należy postępować ze zażaleniami co do adjustowania partykularyów podróżnych (rachunków z wydatków.)

Ponieważ się okazały wątpliwości co do tego przedmiotu, która władza powołaną jest do rozsądzania rekursów, założonych ze strony urzędników sądowych lub prokuratorskich, przeciw zdziałanym przez c. k. buhalteryę rządową adjustowaniom rachunków z wydatków podróżnych i dyet, łożonych przez nich w podróżach, w interesie służby przedsięwziętych; stanowi się przeto, dla zaprowadzenia jednostajnego i zgodnego z przepisami postępowania, o rachunkowości i kontroli w tych sprawach, w porozumieniu z c. k. ministerstwem finansów i c. k. dyrekcyą jeneralną rachunkowości, co następuje:

I. Ilekroć zarzuty, czynione ze strony c. k. buhalteryj rządowych, dotyczą li tylko sprostowania udowodnionego co do cyfry tak pojedynczych pozycyj, jako też sumy

nisse in den einzelnen Prüfungsgegenständen und einen solchen Grad formeller Bildung bewiesen hat, dass seine Fähigkeit, ein Facultätsstudium der Natur dieses Studiums gemäss zu benützen, angenommen werden muss.

Bei gehöriger Vorbereitung der Maturitäts-Zeugnisse wird es in der Regel keine Schwierigkeit haben, dass diese noch während der Anwesenheit des Schulrathes aus dem Conferenz-Protokolle copirt, und mit der Unterschrift des Letzteren versehen werden. Sie haben den Stämpel der übrigen Studienzeugnisse zu tragen.

Fünfzehntens. Für die Maturitätsprüfung ist an aus öffentlichen Fonden erhaltenen Gymnasien von jedem Examinanden eine vor Beginn der mündlichen Prüfung zu erlegende Taxe von 2 Gulden zu entrichten; die Privatisten des prüfenden Gymnasiums haben den dreifachen Betrag zu erlegen. An Gymnasien, die nicht aus öffentlichen Fonden erhalten sind, hängt es von den Corporationen, deren Anstalten die Gymnasien sind, ab, ob sie jene Taxe einheben wollen oder nicht. Die Prüfungs-Taxen kommen dem Director und den prüfenden Lehrern zu gleichen Theilen zu.

Indem diese Bestimmungen kundgegeben werden, wird zugleich bemerkt, dass die Naturgeschichte, deren Aufnahme unter die Prüfungs-Gegenstände in der Verordnung vom 3. Juni v. J. bereits in Aussicht gestellt wurde, zwar für diessmal noch keinen Gegenstand der Maturitäts-Prüfung bildet, im nächsten Jahre aber ohne weiteren Aufschub in die Reihe der Lehrgegenstände eintreten wird. Ausserdem wird im nächsten Schuljahre auf die Erprobung des Gesammtwissens, welche der eigentliche Zweck der Maturitäts-Prüfung ist, bereits ein sehr entschiedenes Gewicht gelegt werden.

Es ist nothwendig, dass Lehrer und Schüler im Laufe des künftigen Schuljahres sich diese höheren Anforderungen fortwährend gegenwärtig halten.

Thun m. p.

150.

Verordnung des Ministers der Justiz vom 11. Juni 1851, im Einvernehmen mit dem Finanzministerium und k. k. Rechnungs-Directorium,

wirksam für die Kronländer Oesterreich ob und unter der Enns, Salzburg, Steiermark, Kärnthen, Krain, Tirol und Vorarlberg, Böhmen, Mähren und Schlesien, Görz, Istrien und Triest,

in Bezug auf die Behandlung der Beschwerden bei Adjustirung von Reiseparticularien.

Da sich Zweifel über die Frage erhoben haben, von welcher Behörde die Entscheidung über die von einzelnen Gerichts- und Staatsanwaltschafts-Beamten ergriffenen Recurse gegen die von Seite der Staatsbuchhaltungen erfolgten Adjustirungen ihrer bei ämtlichen Reisen gelegter Reise- und Diätenparticularien auszugehen habe, so wird zur Erzielung eines hiebei zu beobachtenden gleichförmigen und mit den Vorschriften über das Rechnungs- und Controlwesen übereinstimmenden Vorganges im Einvernehmen mit dem Finanzministerium und k. k. General-Rechnungs-Directorium Folgendes festgesetzt:

I. Insoweit die Bemänglungen der k. k. Staatsbuchhaltungen allein die nachgewiesene ziffermässige Richtigstellung der einzelnen Ansätze in den Reise- und Diätenparticularien und deren Gesammtbetrages betreffen, hat es jederzeit bei den Entscheidungen der hiezu com-

ogólnej w rachunkach co do podróży i dyet; rozstrzygnienia władz właściwych, uważać należy za ostateczne i w takich razach dalszy rekurs nie ma miejsca.

II. Jeżeli zaś ten, który rachunek z wydatków składa, sądzi się być dla tego uciążony przez adjustowanie c. k. buhalteryi rządowej, iż

a) zarzuty podają w wątpliwość potrzebę podróży służbowej, lub przeciąg czasu na niej strawiony, lub

b) iż przepisy o należytościach, według jego zdania, nie zostały zastosowane przez buhalteryą rządową, na przypadek w mowie bądący;

w ówczas urzędnicy sądowi, jeżeli są przełożonymi urzędu, winni wprost, w przeciwnym razie za pośrednictwem sądu, do którego należą, zażalenia swoje wnosić do przełożonego prezydyum sądu krajowego wyższego, urzędnicy zaś prokuratorscy, do prokuratora jeneralnego.

Rozstrzygnienie co do potrzeby przedsięwziętej podróży służbowej i czasu na takową obróconego, należy wyłącznie do prezydyum sądu krajowego wyższego, względem urzędników sądowych, a do prokuratorów jeneralnych, względem urzędników prokuratorskich.

W przypadkach pod lit. *b)* wskazanych, obowiązane są prezydya sądów krajowych wyższych, lub w drugim razie, prokuratorowie jeneralni, rozstrzygnąć wniesione zażalenia, jeżeli takowych nie uznają natychmiast za zdolne do odrzucenia, w porozumieniu z władzą finansową krajową, według przepisów, obowiązujących o należytościach, przyczem mogą także zasięgać zdania buhalteryi rządowej.

III. Jeżeli do zdania prezydyum sądu krajowego wyższego lub prokuratora jeneralnego, co do załatwienia zażaleń rachunki składających, zgodnie przystąpi zapytana o to władza finansowa krajowa, wówczas zażalenia należy uważać za rozstrzygnięte ostatecznie i dalsze odwołanie się miejsca nie ma.

IV. Gdyby zaś władza finansowa krajowa, nie zgadzała się z zamierzonem rozstrzygnieniem prezydyum sądu krajowego wyższego lub prokuratora jeneralnego, z powodu nie właściwego, według jej zdania, zastosowania przepisów o należytościach, wówczas prezydya sądów krajowych wyższych lub prokuratorowie jeneralni całą sprawę winni przedłożyć ministerstwu sprawiedliwości, które w porozumieniu z ministerstwem finansów, ostatecznie rostrzygnie.

Krauss m. p.

151.

Rozporządzenie ministerstwa sprawiedliwości z dnia 12. Czerwca 1851,

względem chwili wstąpienia w działalność §§. 3. i 4. ustawy notaryalnej w kraju koronnym Austryi poniżej Ensy.

Gdy dla kraju koronnego Austryi poniżej Ensy, dostateczna liczba notaryuszów już ustanowioną jest, przetoż, stosownie do cesarskiego patentu z dnia 29. Września 1850. (dz. pr. pańs. i rz. cz. CXXVIII Nr. 366), wyznacza się 1. Sierpnia 1851, jako dzień, od którego począwszy, §§fy 3. i 4. obwieszczonej pod dniem 2. Październ-

petenten Rechnungsbehörde zu bleiben, und es findet in solchen Fällen keine weitere Berufung mehr Statt.

II. Erachtet sich hingegen der Particularleger durch die Adjustirung der k. k. Staatsbuchhaltung desshalb beschwert, weil

a) sich die Bemänglungen auf die in Zweifel gezogene Nothwendigkeit der Dienstreise oder der Dauer der hiezu verwendeten Zeit beziehen, oder weil

b) die bestehenden Gebührenvorschriften nach seinem Dafürhalten auf den vorliegenden Fall von der Staatsbuchhaltung unrichtig angewendet worden sind,

so haben Gerichtsbeamte ihre Beschwerde, wenn sie Amtsvorsteher sind, unmittelbar, sonst im Wege des Gerichtes, welchem sie angehören, bei dem vorgesetzten Oberlandesgerichts-Präsidium, Staatsanwaltschaftsbeamte bei dem Generalprocurator einzubringen.

Die Entscheidung über die Nothwendigkeit der unternommenen Dienstreise und über die Dauer der hiezu erforderlich gewesenen Zeit steht nur der Beurtheilung des Oberlandesgerichts-Präsidiums für Gerichtsbeamte und der Generalprocuratoren für Staatsanwaltschaftsbeamte zu.

In den Fällen unter b) haben die Oberlandesgerichts-Präsidien oder betreffenden Falles die Generalprocuratoren über die vorgelegten Beschwerden, insoferne dieselben nicht zur allsogleichen Verwerfung geeignet erkannt werden, im Einvernehmen mit der Finanzlandes-Behörde unter genauer Beachtung der bestehenden Gebührenvorschriften zu entscheiden, wobei es ihnen unbenommen ist, allenfalls ein Gutachten der Staatsbuchhaltung einzuholen.

III. Wird der Ansicht der Oberlandesgerichts-Präsidien oder Generalprocuratoren über die Art der Erledigung der Beschwerden der Particuarleger von Seite der diessfalls einvernommenen Finanz-Landesbehörde beigepflichtet, so sind die Beschwerden als endgiltig entschieden anzusehen und findet eine weitere Berufung hierüber nicht Statt.

IV. Wäre dagegen die Finanz-Landesbehörde mit der von dem Oberlandesgerichts-Präsidium oder dem Generalprocurator beabsichtigten Entscheidung wegen einer nach ihrer Ansicht dabei eintretenden unrichtigen Anwendung der Gebührenvorschriften nicht einverstanden, so haben die Oberlandesgerichts-Präsidien oder Generalprocuratoren die Verhandlung dem Justizministerium vorzulegen, von welchem sodann die Schlussentscheidung im Einvernehmen mit dem Finanzministerium erfolgen wird.

Krauss m. p.

151.

Erlass des Justizministers vom 12. Juni 1851,

über den Zeitpunct des Eintrittes der Wirksamkeit der §§. 3 und 4 der Notariats-Ordnung in dem Kronlande Oesterreich unter der Enns.

Nachdem für das Kronland Oesterreich unter der Enns eine hinreichende Anzahl von Notaren bestellt ist, so wird nunmehr in Gemässheit des kaiserlichen Patentes vom 29. September 1850 (Reichsgesetz- und Regierungsblatt CXXVIII. Stück, Nr. 366) der 1. August 1851 als der Tag festgesetzt, von welchem angefangen die §§. 3 und 4 der am 2. October

nika 1850. ustawy notaryalnej w rzeczonym kraju korronym, wejść mają w wykonanie co do wszystkich w tych §§fach wyszczególnionych interesów prawnych, w obrębie tego kraju koronnego przedsiębranych.

F. Krauss m. p.

152.

Rozrządzenie ministerstwa sprawiedliwości z dnia 12. Czerwca 1851,

względem chwili wstąpienia w działalność §§. 3. i 4. ustawy notaryalnej w krajach koronnych Austryi powyżej Ensy i Solnogrodu.

Gdy dla krajów koronnych Austryi powyżej Ensy i Solnogrodu, dostateczna liczba notaryuszów już ustanowioną jest, przetoż, stosownie do cesarskiego patentu z dnia 29. Września 1850. (dz. pr. p. i rz. cz. CXXVIII N. 366) wyznacza się 1. Sierpnia 1851, jako dzień, od którego począwszy, §§fy 3. i 4, obwieszczonej pod dniem 2. Października 1850. ustawy notaryalnej w rzeczonych krajach koronnych wejść mają w wykonanie, co do wszystkich w tych §§fach wyszczególnionych interesów prawnych, w obrębie tych krajów koronnych przedsiębranych.

Krauss m. p.

153.

Rozrządzenie ministerstwa finansów z dnia 16. Czerwca 1851,

obowiązujące we wszystkich krajach koronnych z wyjątkiem królestwa Lombardzko-Weneckiego,

którem się obwieszcza postępowanie z niemieckiemi biletami pieniężnemi dziesięcio-krajcarowemi, w Seryi H. 3. zawartemi.

Przy losowaniu niemieckich biletów monetowych, przedsięwziętem na dniu 16-m b. m., wyciągniono Seryę H. 3. biletów monetowych 10-krajcarowych.

Przetoż każdy głoską H. 3. oznaczony bilet niemiecki 10-krajcarowy, w ciągu dwóch miesięcy, począwszy od dnia 18. Sierpnia 1851. wymieniony być może na sześć krajcarów w srebrnej i cztery krajcary w miedzianej monecie zdawkowej w przeznaczonej ku temu kasie wymieniawczej we Wiedniu (ulica pańska n. a. dom stanowy) i w głównych kasach krajowych (poborowych) w krajach koronnych. Zresztą też przelosowane bilety pieniężne i po upływie terminu powyższego, równie jak nieprzelosowane, we wszystkich publicznych kasach i nadal jeszcze za gotowiznę będą przyjmowane.

Krauss m. p.

1850 publicirten Notariats-Ordnung in dem genannten Kronlande bezüglich alle in diesen beiden Paragraphen aufgeführten Rechtsgeschäfte, welche in dem Umfange dieses Kronlandes errichtet werden, in Wirksamkeit zu treten haben.

Krauss m. p.

152.

Erlass des Justizministers vom 12. Juni 1851,

über den Zeitpunct des Eintrittes der Wirksamkeit der §§. 3 und 4 der Notariats-Ordnung in den Kronländern Oesterreich ob der Enns und Salzburg.

Nachdem für die Kronländer Oesterreich ob der Enns und Salzburg eine hinreichende Anzahl von Notaren bestellt ist, so wird nunmehr in Gemässheit des kaiserlichen Patentes vom 29. September 1850 (Reichsgesetz- und Regierungsblatt CXXVIII. Stück, Nr. 366) der 1. August 1851 als der Tag festgesetzt, von welchem angefangen die §§. 3 und 4 der am 2. October 1850 publicirten Notariats-Ordnung in den genannten Kronländern, bezüglich aller in diesen beiden Paragraphen aufgeführten Rechtsgeschäfte, welche in dem Umfange dieser Kronländer errichtet werden, in Wirksamkeit zu treten haben.

Krauss m. p.

153.

Erlass des Finanzministeriums vom 16. Juni 1851,

wirksam für alle Kronländer, mit Ausnahme des lombardisch-venetianischen Königreiches,

womit die Behandlung der am 16. Juni l. J. verlosten deutschen Münzscheine zu 10 Kreuzer, Serie Buchstabe H 3, kundgemacht wird.

Bei der am 16. laufenden Monates stattgefundenen Verlosung deutscher Münzscheine ist die Serie Buchstabe H 3 der Scheine zu 10 Kreuzer gezogen worden.

Hiernach kann jeder mit dem Buchstaben H 3 bezeichnete deutsche Münzschein zu 10 Kreuzer vom 18. August 1851 angefangen binnen zwei Monaten gegen sechs Kreuzer in Silber- und vier Kreuzer in Kupfer-Scheidemünze bei der dazu bestimmten Verwechslungscasse in Wien (Herrngasse, n. ö. ständisches Gebäude), und bei den Landeshaupt- (Einnahms-) Cassen in den Kronländern umgewechselt werden.

Uebrigens werden diese verlosten Münzscheine nach Ablauf der obigen Frist, gleich den nicht verlosten, bei allen öffentlichen Cassen noch fortan statt Barem angenommen.

Krauss m. p.

154.

Rozrządzenie ministerstwa finansów z dnia 20. Czerwca 1851,

obowiązujące we wszystkich krajach koronnych,

względem zniesienia linii cłowej między-krajowej.

W wykonaniu Najwyższego patentu z dnia 29. Listopada 1850, w skutek uchwały Rady ministrów względem zniesienia istniejącej na granicach Węgier, Kroacyi, Slawonii i Siedmiogrodu, linii cłowej międzykrajowej, rozporządza się, co następuje:

1. Z dniem 1. Lipca 1851, ustają zupełnie urzędy cłowe i trzydziestowe, istniejące na granicy między Węgrami i Siedmiogrodem z jednej, a krajami koronnemi niższej Austryi, Morawii, Szląska, Galicyi i Bukowiny, z drugiej strony.

2. Na przestrzeni granicy między Węgrami i Kroacyą z jednej, a Styryą, Krainą i illiryjskiem Pobrzeżem, z drugiej strony, pozostają tymczasem w swej mocy aż do nastąpić mającego uregulowania cen przedażnych soli morskiej, przepisy istniejące co do postępowania z solą, zakupioną w c. k. magazynach przedawczych we Fiume, Buccari, Zengg i Carlopago, przeznaczoną do przejścia do Pobrzeża, Krainy i Styryi, a zarazem także tymczasem jeszcze zatrzymują sią urzędy celne i trzydziestowe, które dotąd jeszcze na wspomnionej przestrzeni granicznej w działalności pozostały. Dzień, na którym urzędy te, tymczasem jeszcze w działalności pozostawione, zupełnie będą rozwiązane, osobnem obwieszczeniem do powszechnej wiadomości podanym będzie.

3. Na granicy między Siedmiogrodem z jednej, a Galicyą wraz z Bukowiną z drugiej strony, tudzież na tej części granicy, która odłącza Galicyę od komitatów Arwa, Thuroz, Lipto i Marmaros, zakazanem jest tymczasem, aż do uregulowania cen soli, wprowadzanie soli z Siedmiogrodu i z wspomnionych co dopiero komitatów do Galicyi i Bukowiny.

4. Wszelkie inne ograniczenia obrotu, ustanowione dla linii międzycłowej, upadają z dniem 1. Lipca 1851, z którym to dniem oraz w życie wejść mają także i dla obrotu przez linię między-cłową te postanowienia, które ogólnie obowiązują dla obrotu wewnętrznego.

Krauss m. p.

154.

Erlass des Finanzministeriums vom 20. Juni 1851,

wirksam für alle Kronländer,

wegen Aufhebung der Zwischenzoll-Linie.

In Vollziehung des Allerhöchsten Patentes vom 29. November 1850), wird zu Folge Beschlusses des Ministerrathes, wegen Aufhebung der an den Gränzen von Ungarn, Croatien, Slavonien und Siebenbürgen bestehenden Zwischenzoll-Linie, das Nachfolgende verordnet:*

1. Mit 1. Juli 1851 haben die an der Gränze zwischen Ungarn und Siebenbürgen von der einen und den Kronländern Niederösterreich, Mähren, Schlesien, Galizien und der Bukowina von der anderen Seite bestehenden Zoll- und Dreissigst-Aemter gänzlich ausser Wirksamkeit zu treten.

2. An der Gränzstrecke zwischen Ungarn und Croatien einerseits, und Steiermark, Krain und dem illirischen Küstenlande andererseits, hat es einstweilen bis zur bevorstehenden Regulirung der Verkaufspreise des Seesalzes, bei dem, in Bezug auf die Behandlung des bei den k. k. Verschleiss-Magazinen zu Fiume, Buccari, Zengg und Carlopago erkauften Salzes für den Uebertritt in das Küstenland, Krain und Steiermark, bestehenden Vorschriften zu verbleiben und es sind die auf der erwähnten Gränzstrecke bisher noch in Thätigkeit verbliebenen Zoll- und Dreissigst-Aemter noch einstweilen zur Handhabung der gedachten Vorschriften beizubehalten. Der Tag, mit welchem diese noch einstweilen in Wirksamkeit verbleibenden Aemter gänzlich aufgelöst werden, wird durch eine besondere Kundmachung zur allgemeinen Kenntniss gebracht werden.

3. An der Gränze zwischen Siebenbürgen einer-, und Galizien mit der Bukowina andererseits, ferner an dem Theile der Gränze, welcher Galizien von den Comitaten Arva, Thuroz, Liptó und Marmaros trennt, ist einstweilen, bis die Regulirung der Salzpreise erfolgt, die Einfuhr des Salzes aus Siebenbürgen und den gedachten Comitaten nach Galizien und in die Bukowina untersagt.

4. Alle anderen für die Zwischenzoll-Linie festgesetzten Beschränkungen des Verkehres treten vom 1. Juli 1851 ausser Anwendung, und es haben mit diesem Tage die für den inneren Verkehr überhaupt geltenden Bestimmungen der Gefällsvorschriften auch für den Verkehr über die Zwischenzoll-Linie zu gelten.

Krauss *m. p.*

**) Im Reichsgesetzblatte Nr. 462.*